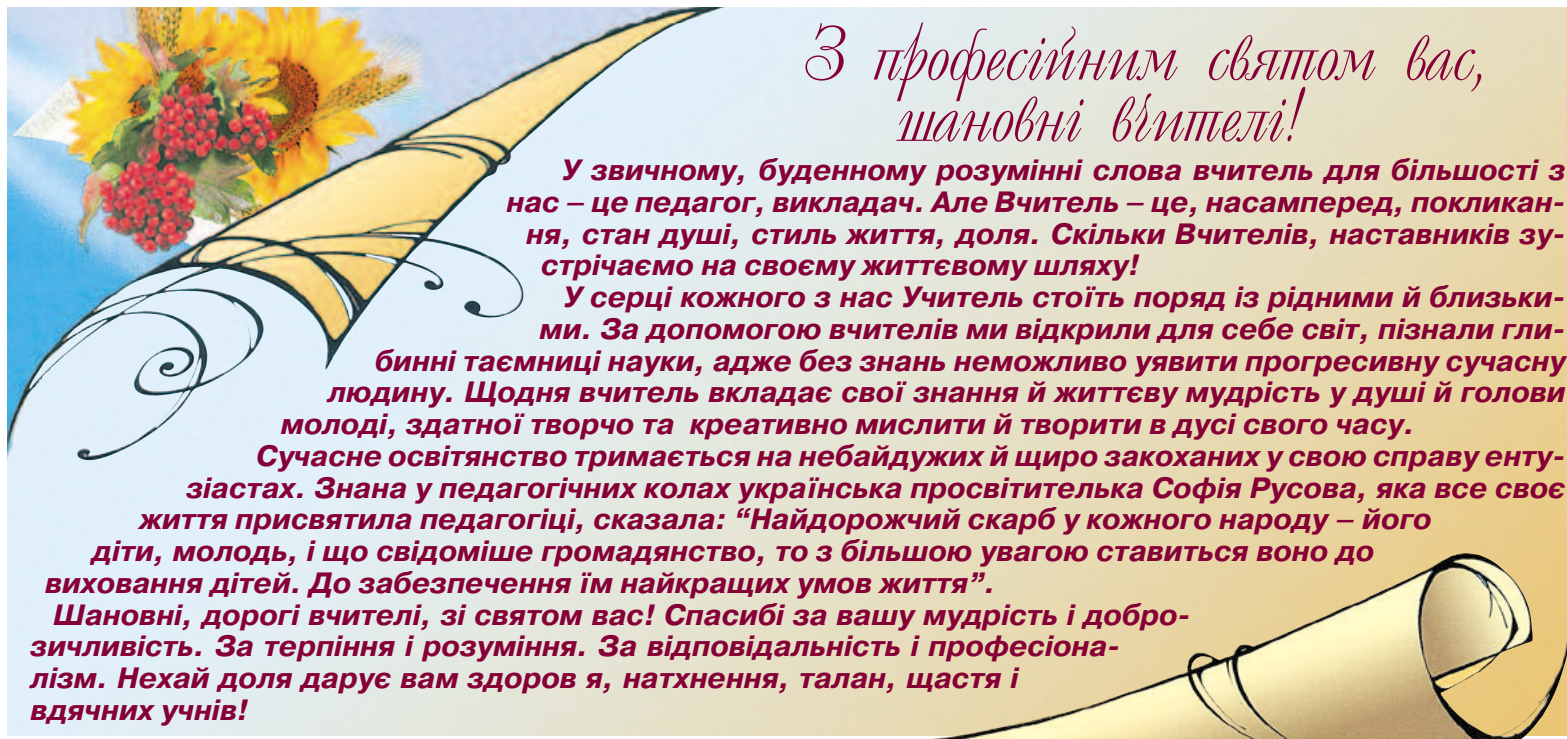

ЕКОНОМІСТ

Газета Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана
№ 26–28 (1257–1259) e-mail:kneu_press@ukr.net Жовтень 2008 р.

- Свято
- Слово
- NEWS про вуз
- Консультує психолог
- Твоя кар'єра
- Шляхи становлення
- Спортивні пристрасті
- Цікаво
- Кіноманія
- Знайомство триває
- Історичні розвідки
- До Дня вчителя
- Вітаємо!

З професійним святом вас, шановні вчителі!

У звичному, буденному розумінні слова вчитель для більшості з нас – це педагог, викладач. Але Вчитель – це, насамперед, покликання, стан душі, стиль життя, доля. Скільки Вчителів, наставників зустрічаємо на своєму життєвому шляху!

У серці кожного з нас Учитель стоїть поряд із рідними й близькими. За допомогою вчителів ми відкрили для себе світ, пізнали глибинні таємниці науки, адже без знань неможливо уявити прогресивну сучасну людину. Щодня вчитель вкладає свої знання й життєву мудрість у душі й голови молоді, здатної творчо та креативно мислити й творити в дусі свого часу.

Сучасне освітнянство тримається на небайдужих й щиро закоханих у свою справу ентузіастах. Знана у педагогічних колах українська просвітителька Софія Русова, яка все своє життя присвятила педагогіці, сказала: “Найдорожчий скарб у кожного народу – його діти, молодь, і що свідоміше громадянство, то з більшою увагою ставиться воно до виховання дітей. До забезпечення їм найкращих умов життя”.

Шановні, дорогі вчителі, зі святом вас! Спасибі за вашу мудрість і доброзичливість. За терпіння і розуміння. За відповідальність і професіоналізм. Нехай доля дарує вам здоров'я, натхнення, талан, щастя і вдячних учнів!

Свято

Перший раз на перший курс

Розпочався новий навчальний рік. А з ним разом розпочалися звичні студентські будні та обов'язкове веселе дозвілля. Але для майже 4175 кнеувців – горде звання “студент” звучить ще не зовсім звично. Саме стільки розумних обдарованих юнаків та дівчат 1 вересня поповнили лави Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана.

Цьогорічний День знань, а разом із ним і традиційна посьвята у студенти проходили на

з гумором та по-батьківськи теплим. Подальші привітання теж зводились до побажань студентам правильного використання своїх можливостей та якісного, добросовісного навчання. Черговий раз офіційна частина закінчилась врученням символічного студентського квитка першокурсникам, після чого для всіх присутніх розпочалася концертна програма, підготовлена митцями Центру культури й мистецтв під керівництвом Дани Ростиславівни Бабіч.

стадіоні спорткомплексу “Економіст”. Прекрасна сонячна погода посприяла тому, що трибуни не змогли вмістити всіх охочих. Такого аншлагу на стадіоні не було вже давно. Святковий настрій відчувався скрізь. Особливу, певною мірою вишукану атмосферу створював оркестр. Тисячі очей були прикуті до сцени, на яку піднімалося керівництво університету та поважні гості.

Офіційна частина була досить лаконічною.

Першим студентів та батьків привітав віце-прем'єр-міністр України Олександр Турчинов.

У своєму виступі пан віце-прем'єр зазначив, що рівень підготовки фахівців у КНЕУ відповідає високому європейському рівню. А найбільш очікуване студентами та їх батьками вітання ректора Анатолія Федоровича Павленка було, як завжди,

Збори трудового колективу. Підсумки пройденого, плани на майбутнє

Вчена Рада університету в квітні 2008 року розглянула питання «Про інноваційний розвиток університету» і прийняла Ухвалу про створення відповідної програми, в якій були б визначені основні цілі та завдання розвитку. Після цього ректоратом була проведена відповідна робота по збору, узагальненню та уточненню пропозицій факультетів і кафедр для включення їх в програму. Пропозиції були надані по всім напрямкам нашої діяльності – науковому, науково-методичному, організаційному, соціально-економічному та інших. На сьогодні проект програми з врахування проекту змін до закону «Про вищу освіту», в основному, створений і я хочу довести до вас її основні ідеї. Але, перш чим їх викласти, хочу зазначити, що в розвитку університету завжди, особливо в останнє десятиріччя, центральною була інноваційна складова. Це підтверджує той факт, що за вказаний період ми отримали шість золотих медалей Головної галузевої виставки «Сучасна освіта і наука в Україні» в різних номінаціях. У 2008 році ми нагороджені золотою медаллю саме в номінації «Інноватика у вищій освіті». Це приємно, але це вже в минулому. На сьогодні інноватика у вищій освіті вимагає більш високого, комплексного, або іншими словами, програмно-цільового рівня управління, адже освіта в усьому світі, а також і в Україні проходить чергову стадію глибокого реформування.

Воно викликане подальшим посиленням ролі особистості, людського фактору, тобто людським капіталом у подоланні викликів постіндустріального етапу розвитку цивілізації. Формування людського капіталу, питома вага якого на сьогодні складає 70-80% національного багатства розвинутих країн, обумовлює домінування науки в освітньому процесі. Тому центральним у програмі інноваційного розвитку університету визначений розділ під назвою «Розвиток наукових досліджень». Головною ціллю цього розділу є поступове перетворення університету в наукову установу, відому в Україні і світі, здатну вести дослідження складних проблем розвитку суспільства.

Актуальність таких досліджень, особливо після визнання України країною з ринковою економікою, прийняття України до Світової організації торгівлі, не виникає сумнівів. На сьогодні кафедри ведуть і будуть продовжувати вести такі дослідження на своєму, вузькоспеціалізованому рівні. Але такі актуальні на сьогодні теми як ціноутворення, інфляція, інвестування та інші мають комплексний, міждисциплінарний характер. Для їх вирішення потрібні інші форми організації наукових досліджень – інститути, лабораторії та інші творчі групи, постійно діючі чи тимчасові, створені для вирішення вищевказаних проблем. Як свідчить зарубіжна практика, під такі установи, а не університети в цілому, виділяються вітчизняні та зарубіжні гранти та інші види цільового фінансування, з ними залюбки працюють зарубіжні вчені. Таких та інших інституцій у нас немає. Майже відсутня широка наукова дискусія, публічні лекції та семінари провідних вчених та багато іншого, притаманного науковій установі. Ми майже невідомі в світі, не публікуємось в світових та європейських виданнях, в тому числі й університетських, видаємо лише один міжнародний журнал «Міжнародна економічна політика»

українською та англійською мовами, який розсилається в провідні університети світу. Більшість наукових конференцій, що проводяться в Університеті, окрім кількох, що стали традиційними, носять формальний характер і відомі вузькому колу фахівців. Ми не ведемо моніторингу світового прогресу, світових тенденцій, пріоритетів економічної науки. Ці та багато інших проблем розвитку наукових досліджень були обговорені на засіданні круглого столу, який відбувся наприкінці минулого року, в якому прийняли активну участь професори Лук'яненко Дмитро Григорович, Антонюк Лариса Леонтівна, Циганкова Тетяна Михайлівна, Панченко Євген Григорович. На круглому столі у виступах професорів Степаненка Сергія Васильовича, Малога Івана Йосиповича та інших були чітко окреслені проблеми розвитку методології економічної науки та наукових спеціальностей. У контексті майбутніх інституційних змін повинна бути по-новому організована діяльність Науково-дослідного інституту економічного розвитку, яку окреслив у своєму виступі директор інституту професор Бородюк Володимир Михайлович. Із сказаного раніше зрозуміло одне: без створення в Університеті наукового клімату ми втратимо здатність формувати випереджаючі компетенції, а університету загрожує поступова трансформація з наукового в навчальний заклад, своєрідний «соціальний клуб», здатний формувати компетенції сьогодишнього, а не рідко і вчорашнього дня. Окреслені та інші проблеми розвитку наукових досліджень повинні стати предметом головної уваги Вченої Ради, рад факультетів та кафедр. Нам потрібно розробити відповідну університетську нормативну документацію та багато іншого, чого у нас ще немає.

Важливим питанням організаційної складової програми, що нерозривно пов'язане з першим, є диференціація навчального навантаження викладачів. За останні роки, особливо після збільшення питомої ваги самостійної роботи студентів, трансформації вибіркової складової, обсяг роботи значно зріс. У світі навантаження планують по-різному. У нас, виходячи з прийнятого в Законі «про вищу освіту», — 900 год., — викладачі намагаються досягти указаного рівня, окрім кафедр, де аудиторне навантаження основне. В законодавстві інших країн проблема навантаження висвітлюється по-різному. Згідно датського законодавства, яке визнане одним із кращих в Європі, навантаження регулюється Статутом університету. До речі, близький до цього і проект зміненого українського законодавства. В Данії пропозиції щодо навантаження вносить декан, який управляє головною академічною ділянкою-факультетом та забезпечує взаємодію між дослідженням та освітою і несе відповідальність за якість освіти та досліджень. Пропозиції про таку взаємодію надає департамент (кафедра). Із врахуванням такої взаємодії визначається навантаження в рамках на-

вчальних планів, які затверджує декан. Найбільш цікавим є те, що навчальні плани розробляє навчальна рада факультету. Її (одну або кілька) створює декан факультету для того, щоб забезпечити вплив студентів на освітні процеси та навчання. Навчальна рада складається із рівного числа викладачів та студентів. Головою ради вибирається викладач, заступником — студент. Рада організує навчання та поточне оцінювання, що є, зверніть увагу, частиною іспиту. До речі, якщо декана не призначено, його функції виконує ректор, інколи — уповноважена ним особа.

По-іншому регулює навантаження польське та литовське законодавство. Перш за все, воно передбачає поділ академічного персоналу на дві частини: професорсько-викладацький склад — професор, доцент, асистент та викладацький склад — старший викладач, викладач та лектор або інструктор. До першої категорії відносяться особи, які ведуть наукові дослідження, до другої — ті, що займаються переважно викладацькою діяльністю. Посаду професора та доцента може посідати особа, яка має вчений ступінь доктора, старшого викладача, викладача та асистента — ступінь магістра. Щорічне навантаження складає 120-240 аудиторних годин — професора, доцента, асистента, 240-360 годин — старшого викладача, викладача, 240-520 годин — лектора. Хто такий лектор і чого йому бідному доводиться так багато працювати, я в законі не знайшов. Але точний зміст обов'язків і робоче навантаження професорсько-викладацького складу визначаються в статуті. Повертаючись до нашої дійсності, хочу відмітити, що в проєкті змін до закону «про вищу освіту України» визначення розмірів навантаження передається університету. Якщо зміни будуть затверджені, нам прийдеється докласти значні зусилля по визначенню та розподілу навантаження, внесення змін та доповнень в університетські нормативні акти. Але як би то не було, проблема вирішується двома шляхами: екстенсивним — збільшенням кількості викладачів та інтенсивним — вдосконаленням технології та організації навчального процесу. Істина знаходиться десь посередині. От її і потрібно відшукати.

У минулому році, як і раніше, на високому творчому рівні проводилася науково-методична робота. Був вивчений та уточнений перелік вибірових дисциплін кожного напрямку підготовки бакалаврів, що є суттєвим кроком у реалізації однієї із

центральної ідей Болонського процесу — індивідуалізація навчання, яка передбачає особисту участь студентів у формуванні свого навчального плану. Завершена серйозна, творча робота щодо оновлення та підготовки до друку науково-методичних комплексів до 31 магістерської програми. Створено та введено в дію «Положення про додаткові освітні послуги» та «Порядок ліквідації академза-

боргованості». Впроваджено ще одну сертифікатну комп'ютерну програму «Один-Ц». Студенти, які її опанують, отримають сертифікат споживача. З метою вивчення та узагальнення світового досвіду щодо розвитку змісту, форм та організації підготовки фахівців в університеті створено групу моніторингу освітньої діяльності світової вищої школи, до рубрик якої в цьому році додано нову — «Розробка тренінгів» з підрозділами «ситуаційні методи навчання» та «тренінгова діяльність в навчальному процесі». Матеріали діяльності групи у всіх рубриках розміщені на внутрішньому сайті університету. В минулому році мала місце позитивна динаміка у видавничій діяльності, поповнення фондів бібліотеки та інших. Можна продовжити перераховувати досягнення, але зрозуміло одне — дякуючи творчій, цілеспрямованій роботі професорсько-викладацького колективу, ініціативності та організаторським зусиллям керівництва, навчально-методичною роботою на всіх рівнях управління, університет перетворився в провідну науково-методичну установу України в економічній освіті, визнану, як у нашій державі, так і за її межами.

Наш університет — єдиний навчальний заклад в Україні, який повністю реалізував двоступеневу систему підготовки «бакалавр», «магістр» в економічній освіті. Причому, і це є найважливішим, ми вийшли на рівень підготовки професійного бакалавра, а не академічного, як це має місце в багатьох європейських університетах. Інші до цього тільки приступають, а що це нелегко ми знаємо із власного досвіду. Науково-методична комісія з економічної освіти, базовим закладом для якої є наш університет, першою серед інших галузей освіти розробила і постійно удосконалює державні стандарти вищої освіти. Можна і далі перераховувати наші досягнення, але життя ставить нові проблеми, перш за все викликані змінами до закону «Про вищу освіту», який внесений на розгляд Верховної Ради. Ми, як провідна науково-методична установа, зобов'язані прийняти активну участь у їх вирішенні.

Найбільш принциповою відмінністю нової редакції є запровадження в університетах дворівневої системи підготовки «бакалавр», «магістр». Як вже було відмічено, ми цю систему освоїли, але то було в умовах, коли бакалаврська освіта була базовою. Нова редакція закону визначає бакалаврську освіту як професійну, з присвоєнням кваліфікації, що дозволяє бакалаврам на

певних умовах займати посаду головних спеціалістів і керівників підрозділів підприємств та організацій. Раніше тарифно-кваліфікаційні документи цього не передбачали. У зв'язку із запровадженням нової схеми рівневої освіти можливий новий перегляд спеціальностей з ціллю їх скорочення та зведення в один напрямок «економіка та підприємництво» і перетворення діючих спеціальностей в спеціалізації цього напрямку. В свій час ми спростовували намагання такого скорочення, яке виникло в зв'язку з необґрунтованим віднесенням науки «економіка» до сфери гуманітарних наук та відсутністю розуміння, що цілісного поняття науки під такою назвою немає. Економіка — це сукупність прикладних наук, що є базовими у підготовці фахівців по управлінню ефективністю суб'єктів підприємницької діяльності та регулювання її державою. В такому розумінні економіка, як об'єднання прикладних наук, відноситься скоріше до сфери інженерних, тобто виробничих наук. Із цієї точки зору обґрунтованість та легітимність спеціальностей (їх зараз називають напрямками підготовки фахівців), таких як фінанси, управління персоналом, міжнародна економіка, облік і аудит та всіх інших не викликає сумнівів. До сфери гуманітарних наук відноситься політекономія, яка вивчає відносини, що виникають у суспільстві в процесі виробництва та обміну товарів і послуг, викликаних дією притаманних їй об'єктивних законів і категорій. З огляду на це, в економічному університеті повинна викладатись дисципліна під назвою «Політекономія: закони і категорії» як базова для вивчення прикладних наук». Це питання дискусійне, тому, напевне, доцільно провести представницьке засідання круглого столу і змістовно його обговорити.

Наступна проблема викликана структурними змінами у вищій освіті. Передбачається створення за рядом ознак чотирьох типів вищих навчальних закладів. Професійні коледжі — на базі професійно-технічних училищ та частини діючих коледжів такого типу. Вони будуть випускати молодших спеціалістів. Коледжі — на базі інститутів та частини коледжів, привієняних до останніх, які будуть випускати бакалаврів; академії та університети, що будуть готувати бакалаврів та магістрів. Передбачається бакалаври і магістри будуть академічні та професійні. Акредитація на освітньо-професійний рівень, третій чи там четвертий, проводиться не буде, а відповідні терміни будуть виключені з термінології вищої школи України. Після закінчення навчання бакалавр може перервати навчання, попрацювати, а потім вступити в магістратуру. Міністерство схиляється на випуск у перехідному періоді академічного бакалавра, мотивуючи це забезпеченням високої мобільності студентів та відсутністю у вищій школі нормативної документації та практики підготовки професійних бакалаврів. Нам це не загрожує, так як всі ці етапи ми давно пройшли. Але справа в іншому. В цьому році вперше здійснений прийом до університету випускників коледжів на другий курс. У такому разі ступінь бакалавра випускники коледжів отримують за три роки, що на рік довше, чим випускники шкіл. Тому в міністерстві існує ідея урівняти термін підготовки за рахунок створення та реалізації відокремлених

дворічних програм. Якщо у нас такої програми не буде, ми втратимо значний контингент студентів – випускників професійних коледжів. А що таку програму першими розроблять коледжі, що готують бакалаврів, сумніву не викликає. Поки що вимагуються два шляхи вирішення проблеми. Перший – створення та запровадження такої програми по відповідним спеціальностям. Другий – перехід на підготовку бакалавра за три роки і надання йому компетенції необхідних та первинного робочого місця. Цей варіант виключає необхідність зазначеної програми. Він уже обговорювався в минулому році, має ряд переваг та дозволений майбутнім чинним законодавством.

Чимало проблем можуть викликати нові погляди на підготовку магістра. У проекті змін до закону передбачається магістри трьох типів: магістра академічного – для роботи в освітній та науковій сфері з присвоєнням ступеня «магістр наук», магістра професійного – для практичної діяльності в сферах виробництва товарів та послуг з присвоєнням ступеня «магістр інженерії». Підготовка таких магістрів буде здійснюватись після бакалаврату. Магістр наук та магістр інженерії, як і бакалавр академічний і професійний, можуть готуватися у всіх сферах наук – гуманітарних, природничих і технічних, передбачається також підготовка магістра третього виду, так званого «інтегрованого магістра». На цю ступінь будуть зараховуватися випускники середньої школи для наскрізного навчання протягом п'яти або більше років. Інтегрований магістр може готуватися у всіх сферах наук. При цьому передбачається можливість присвоєння ступеня бакалавра, але без видачі студенту диплома. Як на мене, то такий волюнтаризм є сумнівним. Передбачається підготовка інтегрованих магістрів здійснювати в медицині, ветеринарії, педагогіці, мистецьких напрямках, екології, а також напрямках, які забезпечують національну безпеку держави: атомна енергетика, транспорт, державна служба та інші. Вводиться інтегрований магістр для того, щоб максимально зберегти прогресивний (національний) досвід підготовки фахівців, вважають у Міністерстві освіти і науки України.

По суті, інтегрований магістр – це еквівалент кваліфікації «дипломований спеціаліст», підготовка за якою ведеться в Росії.

За російськими даними, позаминого року вищі навчальні заклади підготували 84% дипломованих спеціалістів, 12% магістрів і 4% бакалаврів. Враховуючи не сприйняття сьогодня бакалавра на ринку праці і більшістю науково-педагогічної громадськості та інші фактори, які ще мають місце, введення інтегрованого магістра приведе до подібного співвідношення і в Україні.

Внесення змін до закону «Про вищу освіту», а що вони будуть прийняті сумніву не викликає, змушує нас вибирати свій варіант підготовки магістрів. Їх є принаймні три.

Перший. Залишити схему підготовки фахівців 4+1. Вона методично й організаційно забезпечена, а по ряду принципових компонентів ми знаходимося попереду інших вищих навчальних закладів. Схема 4+1 дозволяє підготувати сильного бакалавра з компетенціями, більш чим достатніми для первинного робочого місця та професійного і кар'єрного зростання. Надання бакалавру нового, професійного статусу поступово змінить відношення до нього на ринку праці і в суспільстві та зменшить потяг у магістратуру.

Другий. Перейти на схему підготовки 3+2. Ця схема широко розповсюджена в Європі, як правило, є підготовкою академічного бакалавра. Щоб її застосувати, потрібно знайти час для формування професійних компетенцій для первинного робочого місця. Це нескладно зробити, використавши частину варіативного часу. А якщо враховувати, що після третього курсу майже всі студенти працюють, а зайняття на четвертому курсі часто перетворю-

ється в чисту формальність, схема 3+1 має переваги перед попередньою. До того ж її застосування дозволить подолати виклики нової системи підготовки бакалаврів, про які я говорив. Роботодавці, як правило, не звертають увагу на термін навчання. Їх цікавить, що вміє робити бакалавр.

Третій варіант може бути пов'язаний із намаганням перейти на підготовку інтегрованого магістра. Принципово він не відрізняється від двох перших, але має суттєвий дозвіл нашого часу недолік – відсутність можливості надавати перерву в навчанні.

Пропонуємо обговорити перераховані, а може, й інші варіанти в колективах факультетів і кафедр до засідання Вченої Ради в жовтні, на якій буде затверджено доопрацьовану програму інноваційного розвитку університету.

У програмі інноваційного розвитку передбачається врахувати зміни в Законі «про вищу освіту» та розробити нове покоління навчальних планів, яке б передбачало поглиблення індивідуальної складової та формування у бакалаврів професійних компетенцій.

У цих навчальних планах слід передбачити збільшення сертифікатних програм та знайти час для формування загальних компетенцій, рекомендованих Євросоюзом та Радою Європи, таких як комунікація іноземною мовою, інформаційно-комунікаційна компетентність, загальна культура та інші. Слід подумати над створенням інтегрованих навчальних планів на межі з іншими науками – соціологією, кібернетикою, математикою та їх відгалуженнями. Ми вже маємо такі спеціальності – економічна кібернетика, господарське право та інші.

Значна увага в проекті програми приділяється питанням модернізації управління університетом. Передбачається подальша децентралізація управління, орієнтація на кінцеві результати, вдосконалення нормативних документів, що регламентують управління діяльністю, запровадження автоматизованої системи управління університетом.

Хочу повідомити, що для розробки такої системи та забезпечення її інформаційно-аналітичної підтримки в минулому році створений центр автоматизації управління університетом. Таким чином, створення нової інноваційної інфраструктури управління університетом є одним із важливих основних завдань програми.

Завжди актуальними є питання кадрового забезпечення розвитку. У програмі питання підвищення ефективності розвитку науково-педагогічного персоналу займають чільне місце. Передбачається подальше вдосконалення системи комплектування висококваліфікованими кадрами з врахуванням їх професійної кваліфікації, а також демографічної структури викладацьких кадрів. Розглядаються питання вдосконалення роботи по підвищенню кваліфікації, особливо через стажування. На сьогодні воно проводиться вкрай недбало і є, в основному, короткотерміновим. Можливо, для висококваліфікованих, досвідчених викладачів термін 1,5-2 місяці достатній, але для науково-педагогічної молоді воно майже нічого не дає. Термін стажування молодих викладачів або цільового стажування повинен бути не менше півроку, а то й рік за об'єднаною та затвердженою програмою з обов'язковим звітом на Вченій раді факультету чи університету. Передбачається розробити відповідне Положення, якого у нас немає. Питання матеріального та морального стимулювання, заохочення соціальних потреб завжди знаходять-

ся в полі зору ректорату. Сьогодні найбільшою проблемою вважається житлова. Хочу повідомити, що ми отримали дозвіл на будівництво житлового будинку, пройшовши найскладнішу дозвільну систему в рекордно короткий термін – за один рік, і вже розпочали будівництво.

Серйозні проблеми виникають в зв'язку з впровадженням програми підготовки доктора філософії. Такий рівень освіти є науково-академічним і поєднує навчання з дослідницькою діяльністю. Сьогодні таким способом підготовки фахівців вищої кваліфікації визнано найкращим. Роботу потрібно почати негайно з вивчення зарубіжного досвіду формування докторських програм, змісту роботи наукових керівників, порядку вибору та затвердження тем дисертацій, організації навчання, відповідальності всіх учасників, навчально-дослідного процесу та багато іншого. При цьому слід мати на увазі, що в західних університетах більшість тем дисертацій являються міждисциплінарними, що вимагає серйозної перебудови роботи кафедр, аспірантури та інших інституцій.

У проекті змін до Закону про вищу освіту «сформовані» основні принципи автономії вищих навчальних закладів як основного фактору демократизації вищої освіти. Серед них одне із пріоритетних місць займає студентське самоврядування, яке досягло значного розвитку в університетах Європи. Воно розглядається як один із чинників виховання поваги до демократичних цінностей, розвитку і модернізації суспільства, вважається однією з передумов формування майбутньої еліти нації, прищеплення їй навичок управлінської діяльності. Як студентське самоврядування може реально вплинути на якість освіти? По-перше, участь (за квотою) у роботі відповідних органів, де вирішуються питання якості освіти, по-друге, шляхом проведення незалежних соціологічних опитувань з актуальних питань навчального процесу та інше. В нашому університеті склалася своя, відмінна від інших ВНЗ форма організації студентського самоврядування. Це активна діяльність незалежних самоврядних організацій загальноуніверситетського рівня, таких як наукове студентське товариство, профспілкова організація студентів КНЕУ, які плідно співпрацюють з іншими громадськими студентськими об'єднаннями (студентський туристичний клуб «Скіфи», студентський бізнес-інкубатор, студентська юридична клініка університету). Для реалізації другого напрямку роботи в університеті створено студентську соціальну службу. Майже 10 років працює психологічна служба КНЕУ. В найближчий час планується впровадження професійно-орієнтованих технологій у виховну роботу, створення студентських професійних агенцій та клубів на факультетах. Напрямки розвитку та підтримки студентського самоврядування, а також заходи з покращення виховної роботи викладені у відповідному розділі програми інноваційного розвитку університету.

Розвиток міжнародного співробітництва як один з чинників підвищення якості освіти коментарів не потребує. В університеті реалізується кілька програм культурно-освітнього типу, успішно розвивається співробітництво з вузами-партнерами, ведуться переговори з кількома зарубіжними університетами про програми включеного навчання. В минулому році така програма створена з Мічиганським університетом (США), і туди вже поїхали на навчання сім студентів. Однак рейтинговими показниками є кількість іноземних студентів, що навчаються у нас і за рубежом, та кількість зарубіжних професорів, що ведуть навчальну та науково-педагогічну роботу у нас, а наших — за рубежом. Відсутність коштів, нормальних житлових умов, вільного володіння іноземною мовою провідних вчених є основними причинами низького рівня зазначених показників. Справу з місця може зрушити введення в дію нового гуртожитку покращеного типу, будівництво якого ми уже розпочали, отримання грантів для реалізації наукових програм та інше.

Покращення зв'язків із роботодавцями та запровадження нових форм співробітництва як для вирішення проблеми працевлаштування, так і підвищення якості освіти не викликає сумнівів. У відповідному розділі програми інноваційного розвитку передбачається створення центру «Перспектива», який успішно працює в університеті, ряду спільних проектів із роботодавцями, таких як «Один день у провідній компанії», «Твори себе», «Стартуємо разом». передбачається проведення днів відкритих дверей у провідних компаніях, заходів, що сприяють становленню студентів та випускників як майбутніх фахівців, проведення стажування у відповідних відділах компаній та інше. У плані науково-методичних заходів передбачається наповнення новим змістом спільної роботи по державній атестації випускників, створення та фінансування віртуальних підприємств, спільна розробка та проведення комплексних тренінгів і програм для адресної підготовки та підвищення кваліфікації фахівців. У плані інформаційного забезпечення співробітництва передбачається систематичне проведення інформаційних днів на факультетах, презентації провідних українських та міжнародних компаній, презентації у роботодавців нових навчальних програм, перш за все інтегрованих та інше. Закінчуючи огляд програми інноваційного розвитку, маю надію, що весь колектив прийме активну участь у її доопрацюванні, бо за нею майбутнє університету. При цьому вважаю доцільною максимальну синхронізацію програми з вимогами Стандартів ISO серії 9000 по управлінню якістю.

Коротко про поточні питання. Результати зимової екзаменаційної сесії майже не відрізняються від минулорічних. Хіба що більш відчутною стала диференціація результатів між окремими факультетами, кафедрами, викладачами та формами навчання. Деякі викладачі допускають багато виправлень в єдиній відомості, не надаючи відповідних пояснень. Не з'явилися на сесію 1165 студентів, а ті, що приймали участь в сесії, отримали 3,5 тис. незадовільних оцінок, з яких рівно половину потрібно перекласти. Позитивних оцінок отримано 91,1%, з них 64% добрих і відмінних. Це цілком задовільні результати. В підтвердження того, що на четвертому курсі студенти до навчання відносяться формально, а більшість з них працює, являються результати іспитів на бакалаврському рівні. Абсолютна успішність склала 98%, тоді як якість всього 24,5%, що майже наполовину менше, чим в минулому

році – 46,2%. Навчальний центр дав обширну інформацію по результатах літніх екзаменів. Вони повинні стати предметом вивчення та аналізу на факультетах і кафедрах, щоб уже на вересневій Вченій раді розглянути відповідне питання.

Прийом на перший курс відбувається за новими правилами прийому – виключно по результатам незалежного тестування. Прийом пройшов організовано і спокійно. Абітурієнти подавали документи на 2-3, а то і більше спеціальностей. Всього було подано біля 10 тис. заяв. У таких умовах майже неможливо чітко виконати планові завдання. Ми перебрали на місяць державного замовлення біля 400 осіб, що викличе певну напругу в організації навчального процесу. Найвищий прохідний бал був на юридичному факультеті — 575, на міжнародній економіці — 565, на фінансах — 563, маркетингу — 550. Іншими словами — щоб бути зарахованим на факультет юридичний, фінансовий та міжнародної економіки, потрібно здати всі іспити на п'ятірки, на інші — на дві п'ятірки і четвірку.

На рівень прохідних балів вплинула значна кількість пільговиків. Серед зарахованих на 1 курс їх питома вага складає біля 30%. Вийти із складної ситуації допомогло Міністерство науки і освіти, додавши необхідну кількість бюджетних місць, за що ми йому щиро вдячні.

Фінансово-господарська діяльність у минулому році здійснювалася в складних умовах інфляційних процесів, що проходили в Україні. Не дивлячись на це, були своєчасно виконані всі заплановані заходи соціального та побутового характеру. Минулорічні видатки склали 140,5 млн. грн., із них 89 млн. грн., або 63,4% за рахунок власних коштів. Із загальної суми 105 млн., або 74,7 % склали витрати на оплату праці з нараховуваннями. В загальній сумі витрат на зарплату 30 млн. грн. склали надбавки на зарплату, а також премії та інші види матеріальних заохочень. Ми чітко виконуємо всі вимоги колективного договору, одна з яких — преміювання колективу до дня знань. Так що цю премію можна отримувати у встановлені терміни виплати зарплати. Колеги, які працюють по строковим договорам і звільняються станом на 1 липня, премію отримають 1 жовтня з нагоди дня працівника освіти. В результаті підвищення посадових окладів та відповідного збільшення власних виплат, середньомісячна зарплата професорсько-викладацького складу зросла на 13% і становила 3555 гривень, обслуговуючого персоналу — 1134, навчально-допоміжного — 1458 грн.

Не дивлячись на збільшення, по нинішнім вимірам розмір зарплати, відверто скажемо, не високий. Це притому, що питома вага витрат на оплату праці складає майже 75%, що є вкрай не нормальним. На розвиток матеріальної бази – оновлення технологічного обладнання, перш за все комп'ютерної техніки, видання та придбання науково-методичних засобів, поточного та капітального ремонту та інше майже нічого не залишається, так як витрати на забезпечення життєдіяльності університету різко виросли. Наприклад, у минулому році затрати на оплату енергоносіїв та комунальних послуг склали 6,5 млн. грн. і збільшились майже на порядок в порівнянні з позаминулим роком. Не дивлячись на це, в минулому році ми змогли виділити біля 7 млн. грн. на поточні ремонти, придбання навчального обладнання, поповнення бібліотеки та інше. Це вкрай недостатньо, але основні недоліки щодо стану матеріально-технічної бази, які виявлені під час огляду кафедр, в основному усунені. Враховуючи становище, що склалося, вже на початку навчального року потрібно провести моніторинг стану матеріально-технічної бази, визначити пріоритетні напрямки й розміри та фінансування.

Закінчення. Початок на 4 стор.

14. Використовуйте перші 10% відведеного часу. Ви, можливо, помітили цю властивість людської натури – 90% справи виконувати протягом останніх 10% часу. Міркуючи логічно, це означає, що те ж саме й настільки ж добре можна зробити в перші 10% відведеного часу. Подумайте, скільки інших справ ви могли б зробити в ті, що залишилися, 90% часу.

15. Постійно закріплюйте пройдений матеріал. Не сподівайтесь, що перевершуючи Гаррі Поттера, ви помахом чарівної палички все те, що вчили минулого тижня, зафіксуєте в пам'яті на все життя. Мати в голові пройдений матеріал настільки ж важливо, як і той, котрий ви завоюєте на даний момент.

16. Будьте реалістом. Тримати темп – значить працювати ефективно, але не перенапружуватись. Вибірайте темп, що відповідає рівню ваших життєвих сил. Урахуйте, що джерелами енергії для підтримки темпу служать відпочинок і відновлення сил.

17. Найціннішим і різномісним джерелом додаткових можливостей навчання для вас є ваші однокурсники. Вказані нижче рекомендації допоможуть вам витягти максимум користі зі спільної роботи з однокурсниками.

● Для групової роботи підбирайте такі завдання, які зручніше виконувати колективно, а не поодиночі. Це може бути робота із джерелами інформації, складання плану письмової роботи, самоперевірка й «мозковий штурм».

● Ціль колективної роботи полягає в тому, щоб кожний член групи вигравав від співробітництва з ін-

шими. Урахуйте, що коли ви, наприклад, щось пояснюєте, то людиною, що у цей момент навчається з найбільшою ефективністю, є саме ви. Кращим шляхом до розуміння чого-небудь є спроба пояснити це іншому.

● Уникайте шахрайства. Метою роботи в групі повинне бути зменшення особистого обсягу роботи для її учасників. Якщо всі члени групи внесли однаковий внесок у виконання завдання, можна з упевненістю сказати, що ніхто не користувався чужою працею.

● Установіть основні правила поведінки в групі. Вони повинні відповідати загальноприйнятим нормам поведінки, таким як пунктуальність, рівень особистого внеску в роботу групи, конструктивність критики тощо.

● Лідируйте «по колу». Буде непогано, якщо при роботі над різними завданнями в групі будуть лідувати різні її члени, щоб кожний відповідав за певні аспекти колективної роботи.

● Розподіляйте на всіх загальну частину роботи, наприклад, пошуки інформації або джерел, необхідних для виконання завдання. Це допоможе кожному краще використовувати свій час, оскільки всі відразу не будуть ганятися за одною й тією же книгою, статтею або посиланням.

● Домовляйтеся між собою. Усім колективом визначте крайній термін виконання завдання. Домовтеся про те, якого роду внесок у роботу групи буде зроблений кожним її членом.

18. Записи, які ви робите на лекціях та інших групових заняттях, — чи не найважливіше джерело інфо-

рмації, що ви створюєте для себе в процесі навчання. Проте багато хто ставиться до них лише як до механічної реєстрації почутого, тобто не обмірковуючи того, що записують.

Не обмежуйтеся просто записом того, що ви бачите на екрані або дощці чи що ви чуєте. Копіювати, не намагаючись хоч у якійсь мірі осмислити матеріал, занадто легко. Викладайте почуте своїми словами, у своїй манері. Не пишіть довго, повними фразами, якщо можна передати зміст декількома ретельно підібраними словами. Постійно вирішуючи, що конкретно варто зараз записати, ви підтримуєте свій мозок у стані напруги й не даєте йому нудьгувати. Записуйте все, що вважаєте за необхідне зберегти.

19. Виділяйте важливі місця у своїх записах. Розташовуйте запис на кожній сторінці так, щоб з одного погляду було ясно, які ідеї або поняття є основними. Щоб виділити важливу частину тексту, використовуйте колір, обвід, маркер, малюнок і інші відомі вам способи.

Щораз, коли ви що-небудь не розумієте, записуйте свої питання. Точно так само записуйте свої думки й коментарі із приводу почутого. Тоді ваші записи будуть не просто копією почутого, у них уже буде міститися результат його осмислення вами. Дуже корисно інколи звернутися зі своїми запитами безпосередньо до викладача.

20. По можливості порівнюйте свої конспекти з конспектами двох-трьох інших студентів, при цьому доповнюйте й виправляйте свої записи.

Переглядайте свої записи знову через день-два, поки ви не забули змісту проставлених у них питань і умовних знаків. Продовжуйте регулярно працювати з ними, роблячи додавання, вносячи виправлення й пояснення та відзначаючи зв'язок з іншими джерелами інформації.

21. Опануйте технікою швидкого читання. Уміння читати швидко – важлива якість, що дозволяє засвоювати набагато більший обсяг матеріалу та економити дорогий час.

Для того щоб швидко одержати загальне уявлення про книгу та її корисність для вас, прочитайте анотацію та зміст, особливо, якщо ви вперше берете її в руки. Відзначте глави або розділи, які, на ваш погляд, мають найближче відношення до предмета вашого вивчення.

Вирішуйте, коли варто використовувати швидке читання. Наприклад, якщо вашою метою є одержання загального уявлення про предмет, швидке читання може допомогти. Якщо ж, однак, ви маєте потребу в більш докладній інформації, то швидке читання буде корисним лише на етапі пошуку тих частин тексту, які варто вивчити глибоко.

22. Спробуйте позбутися звички (якщо ви її маєте) проговорювати про себе те, що ви читаєте. Більшість із нас привчено читати з такою швидкістю, з якою ми звертаємось до себе чи до інших. Насправді наш мозок здатен сприймати слова багато швидше, ніж ми їх вимовляємо. Багато хто, однак, ніколи так і не може навчитися читати швидше, як говорити, бо це може

мати в основі успадковано-генетичні якості.

Намагайтеся сприймати слова групами, а не окремо. У багатьох фразах лише одне або два слова є важливими, а інші для сприйняття змісту не істотні.

23. І нарешті! Не захоплюйтесь сумнівно корисними послугами тих фірм та експертів, які гарантують за певну плату виготовлення дуже якісного «інтелектуального продукту» – реферату, курсової роботи, есе тощо. Шкода тут колосальна і має дуже багато рівнів, та й успіх вам ніхто не гарантує, адже «фірма» не враховує особливостей вимог того викладача, який викладав вам курс і має власні – часто унікальні й цікаві – погляди на дану дисципліну чи сюжет. Та найгірше ж те, що таким шляхом неможливо хоч трішки натренувати власну голову і сформулювати хоч такі-сякі професійні компетенції...

Підводячи перший підсумок розглянутих труднощів у навчанні студентів-першокурсників, слід зазначити, що рівень особистісної готовності до самостійного життя сучасних випускників шкіл вимагає суттєвої додаткової психологічної роботи з ними в системі вузівського навчання. Основні напрями роботи психологів, на наш погляд, мають бути пов'язані зі стимуляцією розвитку таких особистісних якостей, як самостійність, відповідальність, інтегрованість, а також керування пізнавальної та емоційної діяльності.

Олена БойЧук,
керівник психологічної служби
КНЕУ імені Вадима Гетьмана.

«ПЕРСПЕКТИВА»

Твоя кар'єра

Навіщо студенту кар'єрний план?

І ось ви опинилися на студентській лаві. Нове оточення, нові друзі, цікаві дисципліни та багато іншого. Але варто пам'ятати, що **студентське життя — це не тільки розваги**. Головною метою кожного студента має бути здобуття знань та навичок, які в майбутньому виразяться у кількості нулів після коми на зарплатному рахунку.

Мрії про ідеального роботодавця, який зацікавлений у розвитку потенціалу співробітників і направлених на їх кар'єрний план, збуваються рідко. Будувати кар'єрний план потрібно самостійно.

Більшість офісних службовців не навидять свою роботу — нецікаву, одноманітну, яка складається з виконання чужих доручень. Саме обмеженість у діях і неможливість проявити себе робить роботу нестерпною. Якщо це не про вас — потрібно розробити кар'єрний план ще з першого курсу навчання в університеті.

Кар'єрний план — це не ярмо, в яке треба впрягтися один раз і назавжди. Його варто порівняти з маяком, який допоможе вам зорієнтуватися «на місцевості» у скрутні години наполегливої праці на перспективу. До речі, план може бути як довготривалим, так і короткотривалим. Під короткотривалим планом розуміють період від одного до кількох років. Головна умова успішного короткотривалого плану — реалістичні цілі і максимально чітке уявлення про умови, в яких вам слід буде жити у найближчий час. **Щоб скласти такий план, ви можете**

скористатися допомогою працівників центру «Перспектива» або завітавши на їх тренінги.

В основу кар'єрного плану звичайно покладені мрії, але вони приносять користь до тих пір, поки ви не втрачаєте зв'язку з реальністю. Проявляться це може по-різному — хтось складає грандіозний фінансовий план на найближчі 10-20 років, плануючи купити «невеликий заводик» наприкінці, але не враховує рівень інфляції; дехто захоплюється покроковим складанням плану, який щоразу закінчується невдачею. **Реальність прозачна.**

Насправді немає чітких рекомендацій по складанню індивідуального кар'єрного плану — все залежить від ваших бажань і від того, які у вас шанси. Однак є кілька загальних рекомендацій, які допоможуть студенту не збитися зі шляху.

Зверніть увагу на те, що у вас виходить найкраще, за що вас хвалять інші; запитайте про це у своїх друзів, батьків: відповіді допоможуть вам визначити свої сильні сторони, свої улюблені навички.

Поговоріть з викладачами, випускниками кафедри, знайомими, консультантами центру «Перспектива» про **можливі напрямки кар'єри**, які відповідають вашим інтересам і здібностям.

Виберіть предмети, які найбільш подобаються, **активно працюйте на парах**.

Відвідайте Ярмарок робочих вакансій. знайдіть час для зустрічей з роботодавцями, які організо-

вує наш вуз, щоб довідатися більше про кар'єрні можливості й вимоги роботодавців.

Складіть резюме, адже саме резюме в недалекому майбутньому допоможе вам описати роботодавцеві ваш кар'єрний план. Якщо в резюме писати нічого, виходить, вам нічого поки «продати» роботодавцеві, ви йому поки що не цікаві. У той же час **гарне резюме потрібно вміти написати.**

Важливо **навчитися працювати з комп'ютером**, якщо раніше у вас не було такої можливості: це допоможе вам не тільки в навчанні, але й дасть важливу перевагу у пошуку роботи — роботодавці рідко тепер сприймають здобувачів, що не володіють комп'ютером. Навчіться користуватися Інтернет, заведіть собі електронну поштову скриньку — під час пошуку роботи вона вам знадобиться.

Робота влітку, нехай навіть не оплачувана, допоможе вам не тільки одержати важливі навички (наприклад, спілкування із клієнтами, продажу) і запис у резюме, але й дасть можливість переконатися, що ви вибрали правильний напрямок — вам підходить ця робота.

На старших курсах уточніть, як називається посада (-ди), що вас цікавить. Скористайтесь можливостями, які дає **виробнича практика**. Не прагніть обирати місце практики за принципом «де б поменше робити» або «куди легше всього потрапити», прикладіть зусилля, щоб знайти й одержати місце практики, що відповідає вашим кар'єрним перевагам.

Продовжуйте допрацьовувати своє резюме. Покажіть його фахівцеві центру «Перспектива» — він допоможе вам зробити резюме більш професійним, підкаже, якої інформації не вистачає.

Почніть збирати інформацію про потенційних роботодавців, використовуючи Інтернет, професійну періодику, бесіди з людьми: знайомство з роботою компанії, її специфічними вимогами до співробітників. Це допоможе вам краще підготуватися до співбесіди при працевлаштуванні. Контакти й інформацію про компанії зручно також збирати на **Ярмарку робочих вакансій**.

Придільяйте увагу заняттям в університеті, читайте професійну періодику, щоб бути в курсі новинок у вашому професійному середовищі — **отримані вами знання й навички стануть конкурентною перевагою на ринку праці**. Виберіть тему дипломної роботи відповідно до свого кар'єрного плану — **робота над дипломним проектом буде частиною вашої професійної кар'єри**. Якщо ви вирішили йти в науку, саме час визначитися з керівником і почати брати участь у публікаціях і конференціях. Скористайтесь можливостями, які надає вам система курсів на вибір — намагайтеся обирати предмети, які дадуть вам знання й навички, необхідні в обраній вами професійній сфері.

Саме в цей час слід подумати про навички самопрезентації.

Адже вміння спілкуватися з роботодавцем по телефону, через електронну пошту, при особистій співбесіді — ці всі вміння, які можна тренувати, набиваючи свої шишки, або звернувшись за допомогою до фахівців: **індивідуальні консультації й тренінги в центрі «Перспектива» допоможуть вам розвинути ці корисні навички.**

На 4 курсі у вас має бути розуміння того, **яким буде ваш кар'єрний шлях на першому етапі після закінчення вузу**. І неважливо, що ви можете згодом передумати, змінити свою думку: зміна мети спричинить усього лише зміну курсу, а ваші дії залишаться аналогічними.

При виборі роботи на час навчання часто виникає дилема: працювати там, де я можу одержати знання, навички, необхідні мені для обраної професійної діяльності, або там, де більше платять. Адже у своїй професійній діяльності ви ще не дуже підковані й варті не багато. **Вибір кожний робить сам**, але варто враховувати, що робота в рамках обраної спеціальності істотно поліпшить ваше резюме.

Зберіть інформацію про заробітну плату в тій сфері, у якій ви хочете працювати — це допоможе вам упевнено відповідати на запитання при співбесіді «на яку зарплату ви претендуєте».

Закінчення на 6 стор.

«ПЕРСПЕКТИВА»

Закінчення. Початок на 5 стор.

Зосередьтеся на предметах, знання яких потрібні роботодавцям: **працюйте й задавайте питання викладачам з урахуванням обраного кар'єрного плану.** Пам'ятайте, що ніколи більше у вашому розпорядженні не буде такої кількості ресурсів як під час навчання у вузі (а **головний із цих ресурсів — ваш час**).

Наприкінці навчання почніть **активно контактувати з роботодавцями: проходите відбірні співбесіди, відвідуєте Ярмарки робочих вакансій у нашому закладі.** Тут діє дуже простий принцип: чим більше співбесід ви пройдете, тим ефективніше ви зможете їх проходити надалі.

Ведіть записи контактів із роботодавцями. Багато роботодав-

ців скаржаться, що студенти забувають прийти, подзвонити, написати... Обов'язково виконуйте домовленості, яких ви досягли з роботодавцями, адже вже по цьому вас будуть оцінювати як майбутнього працівника.

Дуже важливо пам'ятати, влаштовуючись на роботу, що не тільки вас вибирають, але й **ви теж вибираєте місце роботи.** Оцінюйте ставлення до вас роботодавця (висока ймовірність, що якщо на співбесіді до вас ставляться зневажливо, таке ж ставлення ви зустрінете й у компанії, особливо, якщо так поводить-ся керівник), оцінюйте зовнішній вигляд компанії (що б там вам не говорили про солідну, стабільну, процвітаючу компанію, але, якщо це 2-кімнатна квартира без ремонту, ви самі можете зробити висновки) і так далі.

Обов'язково ставте роботодавцеві питання, адже, крім інформації, це дасть можливість показати, що ви серйозно ставитесь до вибору роботи. Звичайно, питання про заробітну плату не повинно бути першим і основним, але його теж можна й потрібно задати. Цікавтеся, чого очікує від вас роботодавець, які будуть на початку ваші обов'язки, які перспективи кар'єрного росту в компанії, тобто запитуйте про усе, що є для вас значимим при виборі роботи.

Слід відмітити, що пошук роботи «через знайомих» і нині поширений та залишається найбільш ефективним, хоча це зовсім не означає, що вас «влаштовують» на роботу просто так. **Серйозні компанії в наш час не практикують прийом на роботу родичів без процедури відбору,** однак будь-яка компанія

починає пошук кандидатів на роботу зі знайомих співробітників. Тому чим ширша мережа ваших контактів у професійній сфері, тим вищі шанси одержати роботу. Активне спілкування з викладачами вузу, які активно працюють не тільки у вузі, відвідування конференцій, виставок, спілкування зі старшокурсниками — це ті деякі заходи, які ви можете почати, щоб максимально розширити мережу своїх контактів. Від початку активного пошуку роботи намагайтеся розповісти про це усім, кого ви зустрічаєте — ніколи не знаєш, де й коли виникне розмова про те, що потрібен співробітник, і про вас згадають.

Звернувшись до фахівців центру «Перспектива», ви отримаєте допомогу щодо:

- вибору роботи, що вам підходить;

- розробки індивідуальної стратегії пошуку роботи;

- відпрацювання помилок й невдач під час пошуку роботи;

- створення професійного резюме під ваші цілі;

- підготовки до співбесіди з роботодавцем;

- відпрацювання помилок й невдач співбесіди.

Отже, як відомо, навички вдосконалюються завдяки тренуванням. Уже зараз починайте роботу з розробки кар'єрного плану, визначте, які додаткові знання необхідні для подальшого професійного розвитку, регулярно вносьте зміни до свого резюме, практикуйте співбесіди з роботодавцями, слідкуйте за оголошеннями у приміщеннях нашого закладу, будьте активними та наполегливими.

Успіхів!

ПРОФ.com

Щасливі моменти в житті

«...Дякую профспілковому комітету за довіру. Не підведу Ваших надій та сподівань...»

Коли улюбленій справі вдається повністю, присвячуєш цьому весь свій час, сили, терпіння, то врешті-решт отримувеш результат. Він у більшості випадків є успішним, а інколи навіть перевершує сам себе.

Профком студентів та аспірантів КНЕУ імені Вадима Гетьмана завжди підтримує своїх кращих активістів. Тому за поданням найбільшої самоврядної студентської організації університету Інну Добровольську, заступника голови профкому студентів та аспірантів, студентку 4 курсу ФЕАПК, було представлено до нагороди Київського міського голови.

8 липня 2008 року до столичної мерії запросили талановитих хлопців та дівчат із вузів Києва. Розумники та розумниці отримали за відмінні успіхи в навчанні та активну громадську діяльність стипендії, а найсумлінніші — іменні годинники та Подяки Київського міського голови Леоніда Черновецького.

І ось, найактивніша студентка КНЕУ, Інна отримала з рук начальника Головного управління у справах сім'ї та молоді столичної держадміністрації Сергія Березенка Подяку та іменний годинник, який, думаємо, відміряє ще не один радісний момент в її житті.

Тож вітаємо Добровольську Інну і бажаємо нових перемог, звершень, а також сил та терпіння в нелегкій громадській діяльності!

Перший місяць літа ознаменувався для студентів КНЕУ ім. Вадима Гетьмана не лише початком сесії, а ще й турніром з міні-футболу за кубок профкому серед студентів. Організатором турніру виступив новообраний голова комісії з спорту та туризму профкому Віталій Косаренко та студент 5-го курсу кредитно-економічного факультету Ігор Корман.

У турнірі брали участь 8 команд, які були розділені на дві групи.

Група А:

«Стандарт»
«Ротор»
«United»
«Prime»

Група В:

«Три семерки»
«БАЙЛЛИ»
«Кеды»
«Tristania»

Кожний поєдинок турніру був наповнений жагою до перемоги, непоступливістю на найменшому клаптику поля, зливою красивих голів та неповторних комбінацій. Емоції на полі підігрівали вболівальники, які палко підтримували свої команди, що ще більше надихало гравців.

Футбольні пристрасті

За регламентом турніру з кожної групи виходить по дві команди, які посіли перше та друге місце. У першому півфінальному поєдинку команда «Стандарт» (минулорічний чемпіон) поступилась команді «Tristania», а в другому півфіналі команда «Кеды» у серії пенальті перемогла команду «Prime».

Третє місце розігрували команди «Стандарт» і «Prime». Жодна не хотіла поступатись, тому грали обережно — від захисту. Основний час матчу закінчився внічию, і командам довелося пробивати пенальті. У серії семиметрових у відповідальний момент голкіпер команди «Стандарт» відбив удар і приніс команді перемогу з рахунком 2:1.

У фіналі зустрілися «Кеды» та «Tristania». Команда «Кеды» з перших хвилин захопила ініціативу у матчі, створюючи один за одним гольові моменти біля воріт суперника. Активність на полі та неймовірне бажання перемогти принесло команді «Кеды» перемогу у фіналі над «Tristania» з рахунком 4:1. Слід зазначити, що «Кеды» задоволено виграли турнір, адже жодного разу не програли і у кожному матчі демонстрували чемпіонську гру.

Призери турніру були нагороджені медалями, грамотами від ректора КНЕУ ім. Вадима Гетьмана А.Ф.Павленка та цінними призами від Первинної профспілкової організації студентів.

Переможець турніру — команда «Кеды» — отримала головний приз — кубок профкому.

На жаль, футбольне свято на полі КНЕУ ім. Вадима Гетьмана закінчилось, але учасники та глядачі з нетерпінням чекатимуть наступні поєдинки за кубок профкому.

Олексій СТРОКАЧ,
студент 7 групи ІІ курсу
кредитно-економічного
факультету.

Кожного літа студенти КНЕУ імені Вадима Гетьмана після напруженого навчального року мають нагоду відпочити, оздоровитися і набратися нових сил на узбережжі Чорного моря та у мальовничих куточках гірських Карпат. Цей рік не став винятком і 40 активістів, відмінників у навчанні отримали можливість весело провести час.

Що потрібно для чудового відпочинку?! Сонце, море, пляж... та весела компанія друзів. Лише тоді можна повноцінно насолодитися тими радостями життя, які можна

Оздоровлюємось разом з профкомом

взяти з потужного ареалу розваг, представлених на одеському узбережжі.

Прекрасну можливість відпочити студенти КНЕУ отримали завдяки профспілці студентів та аспірантів КНЕУ та Головного управління у справах сім'ї, молоді та спорту м. Києва. Любителі моря та шалених відчуттів відправились у мальовни-

чий куточок нашої країни — маленьке містечко Затока.

Двері пансіонату «Рута» гостинно відчинились нашим студентам, які протягом тижня слухали прибіб, милувались заходом сонця, брали активну участь у пляжних конкурсах та спортивних змаганнях.

Погода сприяла відпочинку, була як на замовлення, хоч і траплялися до-

щові дні. Вдень студенти активно купалися в морі, засмагали під пекучим сонцем, а ввечері життя продовжувалося! Вулиці Затоки, переповнені музикою, розвагами та веселими відпочиваючими, здавалось, оживали.

Для любителів нічного відпочинку тут знайшлося чимало дискотек, ресторанчиків, нічних клубів.

Потрапили в свою нішу і справжні

любителі гумору, адже щосуботи на них чекала зустріч з учасниками «Comedy Club Одеса»!

Одним словом, відпочинок видався на славу! Тепер студенти засмагли, повні сил та енергії, можуть приступати до навчання та нових звершень!!!

Дякуємо Первинній профспілковій організації студентів та аспірантів КНЕУ та Головному управлінню у справах сім'ї, молоді та спорту м. Києва.

Анастасія Гершун,
студентка 3 курсу ФЕФ.

БАЖЖЖЮ

Газета кредитно-економічного факультету

Шляхи становлення

Культурна комісія на сторожі дозвілля

Кредитно-економічний факультет уміє не тільки успішно та якісно навчатися, але й не менш результативно проводити своє дозвілля. Життя студентів нашого факультету не було б таким цікавим, якби не активна участь у культурному житті університету. Творча атмосфера, безперервні репетиції, емоційна напруженість, підготовка святкових заходів, і, нарешті, концерти, виступи, конкурси,

незабутні оплески залу! Справді, багато відбулось культурних подій на нашому факультеті у минулому навчальному році, але зараз хочеться створювати щось більше.

Розпочав минулорічну естафету культурних подій університетський вокальний конкурс «Музична феєрія», де студентки 1 курсу гідно представили факультет і, показавши високу виконавську майстерність, здобули призові місця.

Не проходили поза нашою увагою й улюблені студентські свята, такі як День Св. Валентина, 8 березня та інші, до організації яких профбюро та культурна комісія факультету також підходили креативно.

А навесні почалася справжня творча спека на факультеті...

Спочатку всім відомий фестиваль Студентський БУМ, де, як завше, КЕФ у переможцях. Створивши справжнє шоу в стилі 30-х років, ми завоювали почесне 3 місце. Все це дякуючи дружній талановитій команді та головно-

му режисеру і постановнику Людмилі Пономаренко.

Одразу після БУМу почалась підготовка до найголовнішого свята банкірів – Дня Факультету Банківської справи. Знову всі творчі сили сконцентровані і представляють «космічне шоу», де виступаючи студенти перетворились на інопланетян. І такого міжпланетного святкування Дня банкіра у нас ще не було.

Не пройшло і декількох днів, як на сцені концертного залу знову наш факультет. Цього разу вперше проводиться розважальний конкурс «Містер КЕФ», який відбувся з ініціативи голови профбюро КЕФ Позняка Юрія. Масу позитивних вражень цей захід залишив як у глядачів, так і в учасників.

Можна ще багато писати про наші творчі досягнення, та хо-

четься подякувати всім креативним і талановитим студентам, які все це створюють, усім спонсорам та керівництву факультету за підтримку та допомогу в організації свят. І на цьому ми не зупиняємось, щиро запрошуємо всіх до нас приєднуватись.

Ірина Верховод,
студентка 2 курсу,
Голова культурної комісії КЕФ.

Знайомство з профкомом

Ось і настав довгоочікуваний вересень, пора початку навчання та профспілкової діяльності на кредитно-економічному факультеті. Вже з перших днів навчання профком кредитно-економічного факультету розпочав активну роботу у лавах наших першокурсників. Першого вересня на урочистому врученні залікових книжок виступив голова профкому КЕФ Юрій Позняк. Він ознайомив наших початкових студентів із діяльністю комісії профкому на факультеті та привітав першокурсників із успішним вступом на наш факультет. На урочистій зустрічі з першим курсом голова профкому кредитно-економічного факультету ознайомив студентів із особ-

ливостями успішної роботи нашої команди, з перспективами активної та продуктивної участі у профспілковій діяльності факультету. Команда профкому нашого факультету дуже приємно, що до лав

кредитно-економічного факультету вступили студенти, котрі талановиті не тільки у навчанні, але й у спорті, танцях, музиці і які з радістю готові захищати честь факультету як на університетських, так і на міжвузівських змаганнях. Ми завжди раді студентам, які хочуть стати активістами профкому КЕФ. Профком нашого факультету цінує кожного активіста і завжди готовий допомогти студентам кредитно-економічного факультету у будь-яких питаннях, що стосуються нашої профспілкової діяльності та обов'язків. Тож, шановні першокурсники, профком КЕФ бажає вам успіхів у навчанні і запрошує у лави активістів нашого факультету! Ми завжди раді усім студентам, які бажають зробити свій внесок в успішну діяльність профкому кредитно-економічного факультету.

Вікторія Мельник,
студентка
3 курсу КЕФ,
Голова організаційної комісії профкому КЕФ.

Здоров'я студентів передусім

Ось і розпочалося навчання, а разом із тим, після невеличкої перерви на канікули, продовжила свою роботу оздоровча комісія профкому кредитно-економічного факультету. Членам комісії приємно, що завдяки підвищеному рівню поінформованості студентів нашого факультету, яку проводить команда профкому КЕФ, кількість бажаючих відвідувати профілакторій нашого університету невпинно зростає, адже саме тут студенти кредитно-економічного факультету можуть отримати високоякісне та сертифіковане харчування, якісну медичну допомогу та набиратися сил протягом навчального року. Варто зазначити, що наші студенти вже вишукуються у чергу, щоб записатися до профілакторію, який ми вважаємо гордістю університету. Мені дуже приємно, що студенти КЕФ дійсно задоволені послугами профілакторію і все частіше задають запитання: «А коли можна ще записатись?». Оздоровча комісія кредитно-економічного факультету висловлює подяку усім співробітникам

профілакторію КНЕУ імені Вадима Гетьмана за ту величезну допомогу, яку вони надають нашим студентам та бажає їм успіхів у важливій та відповідальній роботі. Саме завдяки тому, що профком КЕФ в першу чергу приділяє увагу першочерговим потребам наших студентів, кожен бажаючий може відвідати профілакторій та отримати консультацію в оздоровчій комісії профкому кредитно-економічного факультету. Усі бажаючі можуть отримати нашу контактну інформацію на стенді профкому КЕФ, який знаходиться на 6 поверсі 3-го корпусу. Тож, шановні студенти, комісія профкому з питань оздоровлення студентів кредитно-економічного факультету чекає на вас.

Андрій Коваль,
студент 4-го курсу,
Голова оздоровчої комісії профкому КЕФ.
Вікторія Мельник,
студентка
3 курсу КЕФ,
Голова організаційної комісії профкому КЕФ.

БАЖЖЮ

Газета кредитно-економічного факультету

Спортивні пристрасті

ГОЛ ЗАБИВАЄ... ДЕКАН

Одного вечора, тренуючись на стадіоні, я побачив, як група вже немолодих людей бігала по зеленому полю. Вони грали у футбол з молодечим завзяттям, енергійно боролись за м'яч на кожному клаптику поля, грали в пас в один дотик, розігрували комбінації «стінка», завершували навісні подачі м'яча ефектними ударами головою. Серед цих гравців я впізнав декана нашого факультету М.І.Дибу. Із задоволенням додивившись до кінця гри викладачів нашого університету (я потім з'ясував), я поцікавився у М.І.Дибу його ставленням до спорту:

— Михайле Івановичу, скажу відверто: я вражений вашою грою і фізичною підготовкою. Скажіть, будь-ласка, що для Вас спорт взагалі і футбол зокрема?

— По-перше, спорт — це здоров'я людини, здоров'я нації. Футбол — гра колективна, яка згуртовує людей. По-друге, людина може віддавати перевагу якомусь окремому виду спорту, і це добре. У нас в університеті прекрасна спортивна база, особливо футбольне поле. Для мене особисто дуже приємно побігати там після робочого дня, пограти у футбол, що ми і робимо кожного понеділка й четверга. У ці дні на полі грають в основному викладачі та аспіранти.

— Заняття спортом допомагають Вам у житті та в роботі?

— Звичайно. Це — невід'ємна частина мого життя. Спорт зміцнює людину фізично і звеличує морально.

— Пригадайте, будь-ласка, ку-

рійозний випадок, який стався з Вами на футбольному полі.

— Всяке траплялось. Торік, наприклад, і я, і Володимир Кирилович (В.К.Хлівний — декан фінансово-економічного факультету — авт.) ходили деякий час з ковінками через травми, одержані на полі. Але життя триває, все загоїлось. Спорт — боротьба, азарт, викидання адреналіну. Вже й забулось, що зв'язки в нозі були порвані. Головне — зараз є можливість знову вибігти на поле.

— Ваші побажання студентам щодо занять спортом?

— Я завжди підтримую студентів, які займаються спортом, адже й сам поєдную навчання, роботу, спорт. Якщо студент у щільному навчальному процесі знаходить час і можливість побігати з м'ячем, зайнятися гімнастикою, поплавати чи просто розім'ятися на стадіоні, значить і навчатиметься він краще. Спорт робить людину здоровою, такою, яка потрібна суспільству.

Олексій СТРОКАЧ,
студент 7 групи 2 курсу
кредитно-економічного факультету.

Фото Вероніки ПОДШИВАЛОВОЇ,
студентки 7 групи 2 курсу
кредитно-економічного факультету.

Андрій Коваль,
студент 4-го курсу,
Голова оздоровчої комісії профкому КЕФ.

Вікторія Мельник,
студентка 3 курсу КЕФ,
Голова організаційної комісії профкому КЕФ.

Цікаво

Поздравляю всех нас с «профессиональным» праздником! С Halloween-ом!!!

я поняла: все, что большая их часть знает об этом празднике состоит из «31 октября кто-то воскресает, наверное духи ...и тыкву зовут Джек», поэтому предлагаю начать с краткого экскурса в историю.

Прадедуской Halloweena был кельтский праздник Самхэйн (Samhain). Кельты же считаются бл и ж а й ш и м и родственниками скифов, которые перекочевали на запад и осели на территории Галии и Британских островов. Кельты придавали большое значение всем пере-

менам, например, смене дня с ночью, жизни — смертью, но в особенности смене одного периода года другим. Они делили год на летнее и зимнее время. Каждая часть года имела своего бога. В зимнее время бог солнца находился в плену у бога тьмы — Соуина — властелина мёртвых и князя тьмы. Переходом из летнего периода к зимнему была ночь с 31 октября на 1 ноября. Кельты считали, что в эту ночь открываются двери темного мира, и обитатели ада приходят на землю, «приостанавливается нормальное вращение Вселенной, временно исчезают границы между естественным и сверхъестественным, магические двери открываются, и все божественные создания и духи мертвых свободно передвигаются в мире живых людей» (Патрик Мак Кейн. Кельтская мифология). Также Самхэйн был днём поминовения всех умерших, которые спускались проводить своих родственников, поэтому для предков готовилось угощение и зажигались светильники, которые освещали им путь

в наш мир. Именно это положило начало зажигать на Хэллоуин свечи в тыквах. Духи могли принимать разные облики, злые духи принимали облик животных, а самые опасные становились кошками. После завоевание римлянами кельтов в истории этого праздника произошли некие перемены. Римляне с 31 октября на 1 ноября праздновали

День Помоны — богини растений, символом которой было яблоко, вот почему на Хэллоуин так много игр с яблоками. Следующей ступенькой в истории Хэллоуина было утверждение Папой Бонифацием IV 1 ноября Днем Всех Святых — All Hallows Even, который позже сократился до Halloween. Также существует другая версия: происхождения слова Halloween от слова Helavinn или Helavind (Hela — «Хели», Хель — германская богиня смерти, её имя переводится как «бездна», «ад»). Символом Хэллоуина стала светящаяся тыквенная голова, история которой не менее интересна, чем история самого праздника. В двух словах, жил-был в Ирландии человек по прозвищу Джек-скупец, которому удалось перехитрить самого дьявола. Каким образом? Пооб-

едав с ним, Джек не захотел платить за обед и попросил дьявола стать монеткой, сам же решил спрятать монетку в карман, где лежал серебряный крестик. Дьяволу удалось договориться с Джеком, но после смерти последнего тот отказался брать его к себе в ад, опасаясь очередных уловок. Бог же не мог взять его к себе из-за грешной жизни, которую тот вел на земле. Решено было отправить Джека в беспроектную ночь с одним единственным угольком, который он поставил в пустую тыкву, откуда и пошла традиция «фонаря из тыквы». Еще один атрибут Halloweena — обряд «Trik or trak», о нем знаю все, так что поехали дальше... На этот праздник принято устраивать состязания с яблоками, рассказывать страшные истории, переодеваться в духов и гадать. Специально для девушек, приводим одного из гаданий: бросаем в костер два каштана, если горят рядом, то в отношениях с любимым будет мир, согласие и любовь, если же раскатятся, то ... мы в гадания не верим). С тем что такое Halloween, мы разобрались, как его отпраздновать решайте вам... а мы об этом позже напишем.

Ольга Кулицкая,
студентка 2 курса КЭФ.

Кіноманія

Наедине со всеми

Что ждет нас впереди? Ощущением чувствуешь дыхание безмерного, подтверждая то, что мы в плену обстоятельств. И будь то музыкант, режиссер, доктор, политик, писатель или кто-то еще, или просто обыкновенный не-обыкновенный человек, все равно обстоятельства, случай влияют на всю последующую жизнь человека, оставляя при этом если не кусочки неотъемлемого витального, то хотя бы след воспоминания. И такие случайные события иногда формируют развитие, а чаще всего направление души, с помощью

конечно же критериев и ассоциативных мыслей, которые мозг формирует впоследствии. Такой выбор приводит или к осадку, или к позитиву. В первом случае это часто приводит к суицидам, в мягком случае — к неверью в себя, что тоже имеет свои последствия. Осадок становится золотом только тогда, когда является самим собой и в тоже время позитивом. Но и это не всегда помогает. Возможно, здесь может помочь любовь и сострадание, но и они иногда ничего не изменяют, поскольку выбор, сделанный

раньше, может вкорениться в сам процесс состояния-дыхания. И изменить что-то может быть почти невозможно, поскольку такой человек любые суждения, пусть даже они самые светлые и добрые, использует для накопления своего пессимизма. После чего становятся важными детали, которыми являются жизненные обстоятельства. И именно такие банальные события могут стать как ключом, так и замком к двери безмерного, к пению души, к танцу жизни,

к прикосновению тишины, выходящей за пределы Вселенной.

Николай Канинец,
студент 2-курса
ФЭУ.

СКІФИ

Серед
несходжених
доріг одна —
моя

Газета туристичного клубу «Скіфи» КНЕУ

Шляхи становлення

Серед туристичних тенденцій в око найбільше впадає те, що різко збільшилася кількість активних студентів, готових самостійно вести некатегорійні походи. Зокрема, свої перші маршрути організували Марина Полішук, Юлія Червінка, Олександр Іванов, Тетяна Богданець, Сергій Головацький, Антон Березяк, Мирослава Заєць. Більш досвідчені Роман Корнилюк, Галина Самчук, Андрій Атаманенко і, звичайно ж, наш незмінний методист Олег Дрегалю влаштовували серйозні гірські походи. Досить незвичайним виявилась географія мандрівок. Майже не було поїздок до таких традиційних мекк українського туризму як, наприклад, Львів або Крим, натомість, скіфи відкрили для себе багато нових районів подорожей, зокрема, на закритті весняного сезону при визначенні найцікавішої подорожі лідерами стали Кременецькі гори, Коростишівські кар'єри та печера Атлантида. Також цього літа в клубі відбувся черговий фестивалний бум. Також скіфи виступили співорганізаторами грандіозного ет-

«Скіфи» напередодні ювілею

Минулий рік для клубу «Скіфи» був унікальним. Навіть улітку не пройшло жодного вівторка чи четверга без традиційних клубних масових чаювань. Що вже говорити про кількість проведених заходів. Якщо все ж таки спробувати скористатися сухою мовою статистики (на початку нового навчального року саме час підбити деякі підсумки), виходить, що з вересня 2007 по вересень 2008 років скіфи організували 4 категорійні пішохідні багатоденні походи, 21 похід вихідного дня, 9 екскурсій, 4 творчих вечорів, 5 зустрічей з відомими людьми, 2 поїздки в дитячий будинок «Материнка», виступили співорганізаторами 1 фотовиставки, 3 фестивалів, ще на 3 їздили у ролі глядачів, поставили в стінах клубу 2 вистави, брали участь у 2 експедиціях, археологічних розкопках, 4 телепередачах, у межах понедількових кінопоказів було продемонстровано 10 повнометражних фільмів, 6 короткометражних, 3 мультфільми. Практично щотижня проходили лекції та практичні заняття в рамках школи виживання. Також за цей період було створено новий сайт «www.skify.org» та група «Скіфи» в соціальній мережі «В контакте.ru». А ще вибрали нового президента і кардинально змінили актив.

нофестивалю «Трипільське коло» на пагорбах біля м. Ржищева, куди на 3 дні з'їхалось більше шести з половиною тисяч людей, аби поринути в таємничу атмосферу трипільської культури. Цікаво, що на фестивалі були заборонені алкоголь та тютюн, що тісно перегується з філософією клубу та популяризацією здорового способу життя. Пізніше багато скіфів та скіф'янок волонтерили і на інших фестивалях. Серед абсолютно нових напрямків діяльності можна виділити появу власних театральних постановок у самому приміщенні клубу. Зокрема, в грудні Мирослава Заєць влаштувала спектакль за мотивами Гоголівської «Ночі перед

різдром», який потім плавно перетік Андріївські вечорниці з кусанням калети і т.д. Вже у лютому Олександр Іванов поставив «Демона» за Лермонтовим. Вистава з аншлагом пройшла в клубі двічі. На даний момент готується нова постановка, шкільки всього, — мюзикл. Час від часу, крім досвідчених київських туристів, до клубу на чай приходять й інші цікаві особистості. Зокрема, відбулися зустрічі з головою асоціації українських банків Олександром Сугоняком, дисидентами Василем Овсіємком та Дмитром Мазуром (у день пам'яті В. Стуса), журналісткою і письменницею Оленою Рог, полковником Олександром Корній-

чуком. А 19 вересня цього року в приміщенні клубу спеціально для скіфів відбувся творчий вечір-зустріч з Ніною Матвієнко.

Звісно, ще є багато задумок, які не вдалося реалізувати. Згадати хоча б археологію — цього року скіфи поїхали

лише на Молохів Бугір, хоча в минулі роки за рік відбувалося по 3-4 виїзди в туж Генуезьку фортецю під Судаком або с. Легедзино Черкаської області. На все або часу не вистачає, абу група повна не набирається, та й туристичні смаки поступово змінюються. У будь-якому разі приємно, що вже з перших тижнів начетки в клубі стає все більше першокорсників.

«Скіфи» завжди відкриті для Вас і ваших ідей щовівторка та щочетверга з 17 до 21 години за адресою: вул. Желябова, 4 (гуртожиток 3 КНЕУ), перший поверх направо. Кінопокази щопонеділка о 19 годині там же. Приходьте на чай!

Корнилюк Сергій,
студент 4 курсу ФЕФ.

Знайомство триває

Перлина Чигиринщини: Молуховий Бугор

Як чудово, що Ви заглянули на цю сторінку, адже я хочу дещо запитати: Ви ніколи не були на археологічних розкопках? Ні? Як же багато Ви втратили! Особливо, якщо розкопки проходять на Молуховому Бугрі під керівництвом Тетяни Миколаївни Нераденко — кандидата історичних наук, професійного археолога. Веселе життя в палатці, душевні пісні біля вогнища, запашний аромат польових квітів, обряди святкування Івана Купала і, нарешті, радість від знаходження важливого камінця або шматочка кераміки — все це робить кожен день насиченим і незабутнім. Іншими словами, Ви можете не лише буквально доторкнутись до тисячолітньої історії, а й класно відпочити... Цього літа в експедицію потрапила і я. Чому саме ці дні стали незабутніми для мене, розкажу в кількох словах, хоча у кількох, напевно, не вийде.

Розкопки проводились у Черкаській області біля села Новоселиця Чигиринського району. І хоча нас централізовано туди відвозили, ми трішки заблукали. Проте дістались місця розкопок якраз під обід. Хіба можна було подумати, що в польових умовах можливо зготувати такий смачний борщ! А ще й справжній козацький куліш: такого навіть вдо-

ма не скуштуєш. Взагалі годували нас там неймовірно смачно. Одрозж по обіді сходили на річку, яка знаходилась за 10 хвилин від нашого табору.

Наступного дня закипіла робота. Розкопки починались одразу після сніданку, десь о 8 годині. Але повірте, влітку на природі довше спати вам і самим не захочеться. Робота цікава, тим більше, що виконуєш її в класній компанії. А саме: нас зібралося близько 30 школярів і студентів з різних куточків України. Кожного разу викопували жмені кісточок, кераміки, поодинокі кремнієві скребки і кварцити неолітичного періоду. Кожного дня нагороджувалась людина, яка розкопала «знахідку дня». Працювали, не втомлюючись. Тим більше, що мали змогу перепочити і підкріпитись під час ранкової перерви.

До речі, не можу поскаржитись на відірваність нашого табору від цивілізації, адже за будь-чим необхідним ми навідувались у сільський магазинчик. Олег там накупив багато штучок для рибалки (у вільний час без проблем можна і порибалити в річці). Ще в селі ми без зусиль купили свіжого домашнього молока.

Були дні ще більш насичені, ніж інші. Один з таких трапився, коли мене, Юлію і ще двох школярів призначили черговими на кухні. Він почався

значно раніше звичайного, коли кілька відчайдухів (я в їх числі) встали о 4:30, щоб зустріти світанок. Земля була встелена туманом і освінена дивним передсвітанковим світлом. Ми пішли далеко за річку до лісової стіни, де лежали серед квітів і колосся, очікуючи, коли сонце підніметься з-за дерев. Повернувшись у табір, ми з Юлею вчасно зайняли пост чергових. День чергування — особливий. З одного боку, важко, адже на тобі велика відповідальність смачно нагодувати весь табір. А з іншого, дуже цікаво, тому що ти звільняєшся від роботи на розкопках, проте маєш зовсім інший графік на весь день.

З погодою нам підфартило. Тож ми ходили купатись на річку по 2-3 рази на день. Шукаючи там безлюдні місця, можна було побачити багато прекрасного білого латаття. А якщо хтось полюбає більш екстремальний відпочинок, то не проблема пострибати в воду з тарзанки.

Будучи на Черкащині, не можна було забути про її багату культурну спадщину. Тож в найближчий вихідні скіфи поїхали на екскурсію в столицю гетьманської держави Чигирин. Поснідали ми на Замковій горі, з якої відкривається чудовий краєвид на невелике гарне містечко і ліс. Відвідали музей Богдана Хмельницького. Заїхали і в село Суботів, у церкву Богдана Хмельницького, зо-

браження якої будь-хто може побачити на звороті п'ятигровневої купюри.

З Суботова до табору прогулялись під дощем, який закінчився, як тільки ми, мокрі, голодні і втомлені, але щасливі, дістались знайомого нам села. Пам'ятаючи, що на носі була ніч Купала, дівчата одразу сплели чудові вінки, щоб згодом здійснити покладання вінків на воду. Після вечери розпочалося захоплююче святкування. Зібравши всіх навколо вогнища, Віталій Олександрович Примах — керівник нашого загону і найзавзятіший археолог експедиції — спробував описати характер дівчат по вигляду їхніх вінків. І мушу сказати, в якійсь мірі йому це вдалося. Дочекавшись темряви, гуртом пішли до річки, слухаючи по дорозі моторошні розповіді про пошук квітки папороті. Існує багато варіацій обрядових дійств на Івана Купала. Ми обрали найцікавіші. Так, після того, як вінки уже знаходились у воді, хлопці відважно пострибали за ними. Звісно ж, не із звичайної чемності. Просто той, хто вгадав, якій дівчині належить витягнутий ним вінок, отримував поцілунок від власниці, а вона в обмін знову вдягала свою головну прикрасу. Повернувшись, дівчата нарвали кропиву і полоскотали нею хлопців, коли вони намагались зірвати всі цукерки з де-

рева Купала. Також ми спалили солом'яну Марену і розвели яскраве вогнище, через яке стрибали всю ніч (принаймні половину). Ну а потім дівчата до ранку співали мелодійних українських пісень...

Зранку відсипались, проте була чудова нагода позайматись йогою. Як виявилось, одна з учасниць експедиції, Наталя — чудовий інструктор з цієї справи. Таке заняття серед природи теплим літнім ранком в оточенні друзів — одне задоволення.

Можна згадувати ще багато чудових речей, які траплялися з нами на розкопках. Але найкраще в пам'яті відбиваються привітні посмішки учасників експедиції, адже спільна праця неабияк нас згуртувала. Звичайно ж, і результати нашої роботи мали величезне значення для Тетяни Миколаївни, яка вже п'ятнадцять років досліджує поселення доби неоліту та енеоліту (друга половина V — початок другої чверті III тисячоліття до н.е.) на Молуховому бугрі в заплаві р. Тясмин. В 1999 році Тетяна Миколаївна на основі найцінніших предметів, розкопаних школярами і студентами, створила зразковий музей при закладі освіти «Туризм і краєзнавство».

Приєднуйтеся, друзі! Обов'язково приходьте в «Скіфи» за детальною інформацією щодо наступної літньої поїздки. Тож пропоную і вам залучитись до розвитку археологічної справи в Україні. Адже вона того варта. І ви також...

Брунченко Богдана,
студентка 2 курсу КЕФ.

Історичні розвідки

16 вересня 1930 р. КІНГ отримав урядову постанову, в якій повідомлялось про ліквідацію КІНГ і створення на його базі двох вузів – Київського фінансово-економічного інституту та Київського інституту обміну та розподілу (далі – КІОР). Саме КІОР став єдиним спадкоємцем ліквідованого КІНГу, оскільки в ньому продовжував працювати кістка старих професорсько-викладацьких кадрів, значна частина адмінперсоналу та студентів колишнього КІНГу.

Також на базі промислового факультету КІНГу був створений Хіміко-технологічний інститут. Окрім цього, в приміщеннях колишнього КІНГу по бул. Шевченка, 22/24 було розміщено Інститут харчової промисловості та економічний факультет Інституту цукрової промисловості. Текстильні лабораторії КІНГу були передані у відання Текстильного інституту, а Торгівельний музей – Всеукраїнському науково-дослідному інституту торгівлі.

Реорганізація КІНГу завершилась до 1 жовтня 1930 р. Цілком зрозуміло, що дане реформування не відповідало інтересам нашого вузу (та й інтересам господарського комплексу республіки) і було наслідком урядової політики, зумовленої прагненням ліквідувати традиційну систему освіти і паралельно провести чистку професорсько-викладацького складу та студентів вузів. Тут варто згадати і те, що ліквідація КІНГу співпала з хвилею репресій щодо технічної інтелігенції та вчених-економістів (якраз у 1930 р. відбулись процеси над т.зв. «Промисловою партією» та «Контрреволюційною організацією в сільському господарстві України») і була пов'язана з цим. При цьому влада вочевидь планувала і цілковиту ліквідацію нашого вузу. Зокрема, аж до весни 1931 р. залишалося невіршеним навіть таке банальне питання, як нова назва вузу (правда, назва КІОР з'явилась ще з червня 1930 р.), так що навіть трудові збори мусили звертатись у цій справі до керівництва інституту, аби вуз нарешті отримав назву. Про істотність ліквідації КІНГу (без врахування думки його колективу) свідчить і те, що сама справа його ліквідації проводилась особами до нього непричетними (до складу ліквідаційної комісії ввійшли представник Народного комісаріату фінансів Качаргін, представник Народного комісаріату торгівлі Стовбун, представник ВРНГу Палант, директор Харчового інституту Новак, директор Текстильного інституту Бабін, директор Інституту шклярної промисловості Ісаакян, помічник директора Фінансового інституту Русинов і лише один представник від КІНГу – його директор Сенченко).

Те, що політична складова стала визначальною в житті вузу, засвідчується численними документами з його архіву. Наприклад, на партійно-комсомольських зборах неодноразово підіймалося питання про посилення боротьби з «ворожими елементами», посилення критики та самокритики. При цьому, виступаючи у своїх промовах, доходили до абсурду. Для прикладу витяг з протоколу засідання партійних зборів від 11 березня 1931 р.: «У нас бачалося дуже багато є по всіх недоліках, але немає певних наслідків ... У нас самокритика йде вхолосту ... В нас всюди є недоліки» і т.д. І таке самобичування ставало ледь не нормою, але воно не давало жодних результатів, окрім посилення тиску репресивних органів на студентів та співробітників вузу. Так, одна з постанов від 2 серпня 1930 р., що регламентувала роботу підготовчих курсів, закликала навіть самих абітурієнтів «привиділятися до складу слухачів і коли виявляється чужий елемент, негайно його виключати».

Реорганізація та перейменування торкнулись і структурних підрозділів КІНГу. Зокрема, його юридичний факультет тоді ж було перейменовано на факультет радянського будівництва та права, а невдовзі ліквідовано. В лютому 1931 р. була скасована система факультетів і натомість запроваджено поділ на цикли. 17 лютого 1931 р. на базі факультетів КІОРу були створені наступні сектори: хлібно-кондитерський, плодоовочевий, квасильний, планово-економічний.

Реорганізація вузу означала ротацію всіх керівних посад. Ще в червні 1930 р. декан торговельного факультету проф. Чорний був призначений тимчасово виконуючим обов'язки директора інституту. Одразу ж після остаточного створення на базі КІНГ КІОРу, тобто з 1 жовтня 1930 р., Народний комісаріат освіти УРСР призначив його директором А.Г. Сенченко. Заступниками директора були призначені Б.Є. Чорний (помічник

директора з навчальної частини), Т.С. Іванов (помічник директора з адміністративної роботи) та І.К. Шеретун. Антон Григорович Сенченко очолював вуз до 24 лютого 1931 р., коли звільнився з посади директора в зв'язку з переходом на іншу керівну посаду (був призначений завідувачем відділу культури й пропаганди київського МПК). Натомість посаду директора КІОРу обійняв О.Є. Успенський, який до цього керував факультетом сільськогосподарської продукції. А в документах, датованих липнем 1931 р., директором КІОРу значиться М.Г. Халімський, який і проводив його ліквідацію восени 1931 р. Прізвища всіх цих керівників вузу (за виключенням Сенченка) раніше не згадувались.

Станом на 1 травня 1930 р. у КІОРі навчалось 517 студентів, з них 196 осіб на 1-му курсі, 61 – на 2-му, 92 – на 3-му, та 168 – на робітфаку. З 349 студентів (тобто, окрім робітфаку) в соціальному відношенні 156 осіб належали до робітників, 96 – до селян, 87 – до службовців, лише 9 були вихідцями з трудової інтелігенції і 1 з кустарів. За національністю 190 студентів були українцями, 115 – євреями, 29 – росіянами, 7 – поляками, 8 належали до ін. національностей. На початку 1931 р. з КІОРу було відраховано 29 студентів (22 з I-го курсу, 5 – з II-го і 2 – з III-го), з яких 14 звільнено в зв'язку із пропусками занять, 7 – у зв'язку із переведенням до інших вузів, 6 – за власним бажанням і 2 – з інших причин. У 1931 р. було заплановане поступове збільшення квоти абітурієнтів: на 1931 р. вона мала становити 150 осіб, на 1932 р. – 180 осіб, а на 1933 р. – аж 210 осіб. Таким чином загальну кількість студентів до 1933 р. планувалось довести до 540 осіб. Зазначу, що КІОР мав свій філіал у Конотопі.

На 8 серпня 1931 р. було заплановане проведення святкування 25-річчя з дня заснування вузу. Святкова програма передбачала: видання ювілейного збірника, організацію урочистих зборів концерту з нагоди ювілею та запрошення на них випускників інституту різних років (на той час відбулось 20 випусків дипломованих фахівців). Для координації роботи було створено Центральний ювілейний комітет. Вочевидь, продовження традицій старої викладацької школи не вдовольняло партійних функціонерів.

Вже у 1931 р. влада вирішила вдатись до чергової загальної реорганізації вузу. Так, на засіданні директорату КІОРу 13 січня 1930 р. було заслухано пропозицію Наркомату торгівлі УСРР «щодо реорганізації інституту в Інженерно-економічний інститут, про що має йтись на нараді в Харкові». Для з'ясування цього питання директор КІОРу Успенський іздив у лютому 1931 р. до Харкова, де отримав наступні роз'яснення: «КІОР буде готувати економістів для окремих галузей промисловості Наркомнабу та для самого Наркомнабу» і натомість «треба покласти край розмовам щодо реорганізації інституту. Треба відкинути песимістичний настрій і повести бадьоре навчання». Проте вже за два місяці (11 травня 1931 р.) КІОР отримав вказівку про створення на його базі «трьох галузевих вишів, а саме: плодоовочевий, кондитерського та ферментативного». 4 серпня 1931 р. під головуванням в.о. директора КІОРу Халімського відбулось засідання у справі ліквідації інституту. Студенти робітфаку були переведені до Інституту спиртової промисловості. Все майно КІОРу (а саме — обладнання всіх лабораторій, книжковий фонд та меблі) було вирішено передати Всеукраїнській академії постачання. Туди ж планувалось перевести і всіх кваліфікованих спеціалістів. Основну частину викладачів переведено до Інституту спиртової промисловості, а решту – звільнили з 1 жовтня 1931 р. Досі залишається не впевні з'ясування питання: що з цих рішень було виконано. Але окремі віднайдені документи дають підстави стверджувати, що 1 вересня 1931 р. відбулась ліквідація КІОРу.

Відносно подальшої долі нашого вузу (в період з 1932 і до вересня 1943 рр. інформації у київських архівах віднайти не вдалось). Тож я не можу визнати достовірність дати його переведення до Харкова 1934 р., рівно як і місця евакуації в часи війни. Задля остаточного вирішення цього питання необхідна тривала пошукова робота в державних архівах Харкова (де наш вуз розміщувався перед

війною), Ташкента та Іркутська (куди на чейо евакуювались його викладачі та студенти в роки війни). З пізніших документів відомо, що за час роботи нашого вузу у Харкові (тривала до вересня 1941 р., коли місто було окуповане німецькими військами) там було підготовлено 1400 молодих спеціалістів для різних галузей народного господарства, а також 20 науковців. На той час вуз називався Харківським фінансово-економічним інститутом (далі – ХФЕІ).

У вересні 1943 р. частина викладачів та студентів повернулись до Харкова, де почались роботи з його відновлення. Лише матеріальні збитки ХФЕІ від окупації становили 2 млрд. крб. Фактично вся матеріальна база вузу у Харкові була знищена. З осені 1943 р. співробітники та студенти інституту самотужки почали відновлення 3-х поверхового буд. № 18 по проспекту ім. Сталіна, яке було виділено інституту (до війни в ньому розміщувався Український інститут журналістики). До весни 1944 р. вдалось відремонтувати 6 кімнат та фізкультурну залу на 1-му поверсі, 8 кімнат на 2-му і 12 – на 3-му поверхах. Тож лише з березня 1944 р. навчальний процес ХФЕІ у Харкові було відновлено (на всіх 4-х курсах). Але приміщення явно не вистачало і справа відбудови харківського приміщення у повному обсязі могла затягнутись на роки (північне його крило було цілковито знищено внаслідок авіабомбардувань, був значно пошкоджений дах, були відсутні вікна і т.д.). Водночас викладачі прагнули повернутись до Києва. Це відповідало й інтересам абітурієнтів та тенденціям в розміщенні вузів республіки. До того ж частково відремонтоване приміщення у Харкові було негайно передано місцевому Педагогічному інституту, який навіть не відшкодував затрат ХФЕІ на його відбудову.

25 березня 1944 р. РНК УСРР та ЦК КП(б)У прийняли постанову про переведення ХФЕІ до Києва, а 15 серпня 1944 р. Народний комісаріат фінансів СРСР постановив перейменувати ХФЕІ в Київський фінансово-економічний інститут (далі – КФЕІ). Постановою РНК УСРР від 26 березня 1944 р. КФЕІ було відведено будинок № 2 по вул. Андріївській. Проте до 12 травня 1944 р. студенти КФЕІ продовжували навчання за планами другого півріччя 1943-1944 навчального року в Харкові, а завершували його в Києві в період з 5 червня по 22 липня 1944 р. Перерва в заняттях була зумовлена переїздом вузу до Києва. З 23 липня по 4 серпня тривали іспити. В 1943 – 1944 навчальному році в КФЕІ були наступні дисципліни: політекономія, історія політекономії, історія народного господарства, основи марксизму-ленінізму, економічна географія, історія фінансів СРСР, основи радянського права, теоретична статистика, економічна статистика, теорія бухгалтерського обліку, бухгалтерський облік в галузях народного господарства, фінансові обрахунки, грошовий обіг та кредит іноземних держав, фінанси іноземних держав, аналіз балансу та обліку, грошовий обіг та кредит в СРСР, фінанси СРСР, економіка промисловості, економіка сільського господарства, економіка транспорту, економіка радянської торгівлі, народногосподарське планування, вища математика, іноземні мови, військова підготовка, фізична підготовка.

Перший навчальний рік після повернення до Києва вуз провів у такому складі: професорсько-викладацький колектив нараховував всього 17 осіб (при чому 14 були сумісниками і лише 3 – штатними співробітниками). Попри невелику чисельність викладачів, 12 з них були водночас співробітниками поважних наукових інституцій, що дозволяло подавати навчальний матеріал на солідному науковому рівні. Вже у 1944-1945 навчальному році кількість викладачів зросла до 22. Основи марксизму-ленінізму вели М.Г. Плісс та Б.Л. Клейман, економіку сільського господарства М.Т. Стеценко, економіку промисловості Л.Е. Горелик, економіку радянської промисловості Я.Е. Пархомовський, статистику А.І. Гозулов, вищу математику І.Г. Буряк та А.Є. Головенко, держбюджет СРСР О.М. Магазнік та Б.С. Каждан, історію народного господарства А.Л. Цукерник, основи радянського права О.С. Компанієць, англійську мову Ш.А. Розенблат та Т.Н. Фурсова, німецьку мову Л.В. Гвоздиковська-Златоверховнікова, фі-

зичну підготовку І.М. Найдта та В.Г. Глоба, військову підготовку М.І. Головнин, Є.М. Воронцов, О.В. Чечетов, К.К. Дмитрієв та П.А. Казаков.

Виконувачем обов'язків директора ХФЕІ з 2 грудня 1943 р. був призначений В.Є. Власенко, який до того очолював Ташкентський фінансово-економічний інститут. Урядовою постановою від 21 січня 1944 р. він був остаточно затверджений на посаді директора ХФЕІ. Але в зв'язку з переходом Власенко на іншу роботу влітку 1944 р. Народний комісаріат фінансів СРСР постановою від 17 липня 1944 р. призначив на цю посаду В.Ф. Габризову (спочатку як виконувача обов'язків директора КФЕІ, а 28 грудня 1944 р. остаточно затвердив його на цій посаді).

Студентів у КФЕІ (станом на 1 серпня 1944 р.) нараховувалось 144 особи, а в 1944-1945 навчальному році – вже 343. При цьому, попри переміщення та вкрай важкі умови, наш вуз вже у 1945 р. провів випуск 29 молодих фахівців, що було краще необхідного післявоєнної економіки країни (у наступному році їх чисельність подвоїлась). Кількість абітурієнтів постійно зростала. Так, у жовтні 1944 р. до інституту було додатково прийнято 200 осіб. З 1 березня 1945 р. було відкрито планово-економічний факультет для підготовки фахівців для Держплану УРСР, на який одразу ж було набрано 100 осіб. Як наслідок, навесні 1945 р. у КФЕІ навчалось 420 осіб. Наказом Міністерства вищої освіти СРСР від 7 травня 1946 р. при КФЕІ з 1 липня 1946 р. було відкрито заочне відділення. У 1947 р. кількість поданих заяв абітурієнтів перевищила план набору більш ніж удвічі: було подано 209 заяв на 100 місць. Зважаючи на належну підготовку 111 абітурієнтів, всіх їх було зараховано до інституту, а всього у 1947-1948 навчальному році в КФЕІ нараховувалось вже 676 студентів і ще 49 було прийнято впродовж року. Тенденція до зростання чисельності студентів зберігалась і в наступні роки. Так, уже у 1949 р., тобто через 5 років після відновлення роботи у Києві, до інституту було прийнято 207 осіб. З-поміж студентів (в етнічному плані) переважали українці (у 1949 р. їх було 142 особи з 207 вступників, тоді як росіян – 41, а євреїв – 20), а в соціальному відношенні – службовці (їх було 90, робітників – 69, а колгоспників – 48). Також намітилось певне переважання іногородніх над киянами (108 проти 99). У перші повоєнні роки спостерігалась тенденція переважання представниць прекрасної статі серед студентства: у 1943-1944 навчальному році їх було 138 осіб (представників чоловічої статі лише 6), у 1944-1945 р. – 321 особа (чоловіків 22); у 1946-1947 р. – представників чоловічої статі з-поміж студентів КФЕІ було вже 111, а жіночої – 384.

Було налагоджено навчальну та виробничу практику студентів: студенти відділення соціалістичних сільськогосподарських підприємств проходили її на МТС і колгоспах Київської області, а студенти фінансового факультету – в фінансових установах Києва, Ленінграда, Дніпропетровська, Одеси, Львова, Проскурова, Ворошиловграда (нині – Луганськ), Житомира, Рівного, Чернігова, Харкова та Сталіно (нині – Донецьк). Щодо успішності, то у 1947-1948 навчальному році явка студентів на екзамен становила 100 % або 484 студенти. З них 75 осіб (15,5 %) склали всі іспити на відмінно, 107 студентів (22 %) – на «4» та «5». Лише 17 студентів (0,5 %) мали академічну заборгованість, при цьому 14 студентів-боржників мали заборгованість по одній дисципліні, 2 – по двом і лише 1 – по трьом (і це за умови навчання у другу та третю зміну, незадовільних умов для навчання, проживання і загально – за тотального дефіциту та необлаштованості життя у післявоєнному місті).

Розширювався бібліотечний фонд, який станом на 1948 р. нараховував уже 22 350 книг та 13 600 брошур. Розвивалась культурно-спортивна робота: проводились вечори за участю самодіяльності, відвідування музеїв, театрів та кіно, літературні вечори, спортивні змагання (лиж, волейбол, баскетбол, легка атлетика).

Відновлювались (хоча спочатку і досить повільними темпами) також і викладацькі кадри. Так, станом на 1 січня 1948 р. в інституті працювало вже 36 викладачів (за планом їх мало бути 50), з них майже половина – сумісники. В національному відношенні 40% викладачів були українцями, 30 % росіянами і ще 30 % пред-

ставниками інших національностей. Кандидатів наук було 14 (тобто на 4 особи більше за показник минулого навчального року).

Репресії, переміщення та війна спричинили до забування у вузі своєї історії. Свідченням цього стало ювілейне засідання, що відбулось у його стінах 15 грудня 1945 р. і присвячувалось... 15-річчю заснування інституту (тобто історію почали вести від створення КІОРу)¹. КФЕІ отримав численні вітальні телеграми від своїх випускників.

Проявом духу того часу було складення телеграм від КФЕІ з подяками за допомогу у відновленні, адресованих Сталіну та Хрущову. Політизація навчального процесу виявилась і в контролі за дотриманням за поданнями викладачами у своїх лекціях перш за все рішень партії. Так, у 1947 р. було піддано критиці лекції з економіки сільського господарства Стеценко лише за те, що він «не изложил решений партии и правительства по важнейшим вопросам темы, в силу чего отдельные вопросы лекции не получили надлежащего политического освещения». Аналогічно і в цілому навчальному процесі наголос робився на досягненнях російських вчених, на «кризі капіталізму». Проводились лекції, присвячені ювілеям жовтневої революції, 100-річчю Маніфесту комуністичної партії, до дня народження Леніна, до 800-річчя заснування Москви і т.п., які, окрім політичного забарвлення, не мали нічого спільного з питаннями та завданнями економічної освіти.

Ключовою проблемою в житті інституту, яку тривалий час не вдавалось вирішити, було отримання власного приміщення. Початкову КФЕІ отримав від Київського міськвиконкому два згорілих будинки: по вул. Леніна, 18/16 (під навчальний корпус) і по вул. Пушкінській, 39 (під гуртожиток та квартири для працівників). До 1945 р. було розроблено план їх відбудови та складено відповідну документацію, і розпочато розчищення будівельних ділянок. Але відведені ділянки було відібрано з мотивації, що вони простоюють. Правда, невдовзі КФЕІ таки отримав 3-х поверховий будинок по вул. Андріївській, 2, але його площа була незначною (880 кв. м), тож в ньому вдалось розмістити лише службові приміщення, бібліотеку, кабінет марксизму-ленінізму та гуртожиток.

З другої половини 1940-х питання побудови власного навчального корпусу стало головним у порядку засідань вечірної ради інституту, але на цьому етапі так і не було вирішено. Тож заняття зі студентами доводилось проводити в орендованих приміщеннях. З 1944 р. це були класи середньої школи № 9, що розміщувалась поряд із адміністративним будинком інституту, а з 1945 р. КФЕІ орендував 20 аудиторій та два зали київської середньої школи № 25 (по вул. Короленка, 1). Заняття студентів КФЕІ проводились тут у третю зміну (тривали до 23 год. 15 хв.). Окремі заняття доводилось проводити в лабораторіях Інституту хімії АН УРСР, в Автодорожньому інституті та в КПІ (попри це, як свідчить статистика, навчальний план виконувався на 103,9%). Єдиним «серйозним» випадком порушення навчального процесу тогочасні звіти дані називають лише закінчення викладачем А.П. Степановим своєї лекції за 10 хв. до дзвінка, а у випадку студентів – систематичне невідвідування занять близько 7 % студентів.

Окрім потреби у власному навчальному корпусі, зростала нестача місць у гуртожитку через великий відсоток студентів з інших міст. Тож інститут мусив власним коштом орендувати по місту «150 углов с оплатой по 25 рублей за угол» (зі звіту КФЕІ за 1947-1948 навчальний рік). Нестача аудиторіального фонду та місць у гуртожитку ступино стримували зростання чисельності студентів КФЕІ. Відчувалась потреба й у власній ідальні. Щоб хоч якийсь задовольнити потреби студентів та професорсько-викладацького складу у продуктах харчування в умовах карткової системи і повального дефіциту, 30 червня 1945 р. Народний комісаріат фінансів СРСР виділив інституту 4 га землі, на якій було організоване «индивидуальное огородничество». У цьому взяло участь 40 осіб (як зі складу студентів, так і викладачів).

Лише у 1947 р. Міністерство вищої освіти СРСР нарешті затвердило документацію щодо спорудження навчального корпусу та гуртожитку КФЕІ, а 29 листопада 1948 р. постановило розпочати у 1950 р. будівництво навчального корпусу для КФЕІ.

(Далі буде).

А.І. Чуткий,
доцент кафедри історії економічних вчень та економічної історії,
директор Музею історії КНЕУ.

¹ Ця тенденція зберігалась і згодом: у 1950 р. вуз відзначив 20-річчя від дня заснування. Урочистості також відбувались 15 грудня.

Дорогами до прекрасного

Газета культурологічного клубу КНЕУ

Прекрасне не потребує доказів.

ВОЛЬТЕР.

Дорогами

Йдемо в сьогодні кращим майбуттям,
Казковостей життя ввібравши чудо,
Лиш пам'ять знає часу вороття —
Доріг, які для себе творять люди.
«Дорогами прекрасного» — творім!
«Дорогами прекрасного» — зростаємо!
«Дорогами прекрасного» — любім!
«Дорогами прекрасного» — кохаємо!
З сьогодні в завтра, в часу течію,
Що мить відносить в вічність, як водою,
Ми в щастя стежку творимо свою
«Дорогами прекрасного» й святого!

ні печери і незапланований творчий вечір у гуртожитку нашого кримського інституту-філії, де нас так гостинно приймали.

Відповідально ставився до заходів, що проводилися клубом у музеї П.Тичини, у бібліотеці мистецтв імені М.Бажана, у Національному літературному музеї України, у клубі «Предтеча» Парламентської бібліотеки, адже ми презентували не тільки клуб, ми представляли наш університет.

Добросовісно готував як доручені мені замальовки для газети «Економіст», так і свій внесок для колективних збірок — «Багатобарвне літо», «Вітрила нахнення». Сподіваюся, ми гідно презентували поетів альма-матер на каналі «Культура» Національного радіо.

Найважливішим у роботі клубу, як на мою думку, є не кількість здійснених поїздок чи прове-

дених засідань, а духовна тканина спорідненості клубівців при будь-яких контактах, при поєднанні прекрасного минулого з сьогоденням, через живе спілкування й співтворчість.

Петро Іллєнко,
старший викладач
кафедри ОПД.

До Дня вчителя

Майже 10 років беру активну участь у роботі клубу «Дорогами до прекрасного». Одним із аспектів моєї зацікавленості у клубі є напрямок «Видатні українці — наші земляки і колеги». Навколо нього завжди вириють бурхливі дискусії, зазвичай він представлений родзинковими дослідженнями, які сягають витоків і вказують перспективи розвитку освіти та виховання підрастаючого покоління в контексті сучасних освітніх викликів. І так радісно, коли можеш щось додати, поділитись своїми здобутками з однодумцями.

Перша ж подорож «Шляхами Сковороди» викликала бажання ще раз звернутися до педагогічної спадщини самобутнього українського філософа, якого по праву вважають народним навчителем.

Відомо, що Григорій Сковорода впродовж усього життя був невтомним учнем, багато читав і добре знав найвидатніших представників різних течій античної культури — Арістотеля, Лукіана, Лукреція Кара, Піфагора, Сократа, Платона, Фігена, Філона Александрийського, стоїків; захоплювався творами Езопа, Гомера, Анакреонта, Сафо, Есхіла, Софокла, Евріпіда, Аристофана, Вергілія, Горация, Овідія, Теренція, Плавта, Морціала; часто цитував Геродота, Плутарха, Фукідіда, Ксенофонта, Плінія, Цицерона, Цезаря й багатьох

Просвітителі України

інших. Не менш досконало знав і сучасних йому вчених мужів, залюбки спілкувався з «тими, хто вченістю славим».

Мене, як маму двох синів, зацікавили роздуми Г.С.Сковороди про родинне виховання. Григорій Савич був переконаний, що виховання — святий обов'язок батьків, на яких покладається «две суть главные должности» — «благо родити й благо научить». Причому, в основу виховання мають бути покладені традиції українського народу, любов до рідного краю, до мови. Мати, як Берегиня роду, повинна через колискові, обряди, танці знайомити дитину з історичним минулим свого народу і виховувати патріота рідної землі. Батько ж має подавати приклад мужності, витривалості й доброти. А діти зі свого боку мають бути вдячні батькам за науку, за щедрість їхніх сердець. Але, на превеликий жаль, діти найчастіше просто не здатні оцінити душевні пориви батьків. І, можливо, саме тому Г.Сковорода вважав, що в дітей необхідно виховувати почуття вдячності батькам, поваги до них. У наш час ця проблема не втратила своєї актуальності, навпаки, ХХ століття — епоха відчуження між батьками та дітьми, що не сприяє порозумінню поколінь, взаємопроникненню їхніх духовних культур. А без цього неможливо говорити про відродження української нації.

Нині переживаємо період, коли молодь із захопленням ставиться до інших культур, схильється перед ними і зневажає вітчизняну. Безумовно, це результат виховання. Такий підхід до рідної культури, історії засуджував Г. Сковорода. Він у своїй критиці «Благородний Еродій» висміював поміщиків, козацьку старшину, дворян, які намагалися виховувати своїх дітей на зразок західноєвропейських магнатів, запрошували іноземних учителів, цуралися

рідної мови, традицій свого народу.

Мандруючи шляхами Г.Сковороди, ми з колегами-викладачами неодноразово зверталися до поглядів вітчизняного філософа на особу вчителя. На його думку, вчитель повинен бути чесним, безкомпромісним, любити учня, поважати його особистість, служити добру. Головною метою вчителя має стати формування освіченої, мислячої, чуйної людини. А щоб реалізувати свої плани і досягти успіху, Сковорода давав таку пораду: «Долго сам учишь, если хочешь учить других». Тобто тільки через самоосвіту ти зможеш стати майстром своєї справи. Досягти педагогічних вершин можна лише тоді, коли дружиш із практикою і завдяки їй набуваєш досвіду, бо «опыт есть отец искуству, вьданию и привычке. Отсюда родились всь науки, и книги, и хитрости».

Мислитель не раз ставив перед собою такі запитання: як зробити людину щасливою, що вона повинна знати і вміти для цього? І дійшов висновку, що насамперед вона повинна розібратися в собі, зрозуміти, чого вона варт. Слід починати з себе. Гаслом кожної особистості має стати: «Пізнай себе». А своїм розумінням того, як це зробити, він ділиться в праці «Наркісс. Разглагол о том: узнай себе».

Філософ-гуманіст був глибоко переконаний у тому, що щастя людини — не в багатстві або плотській насолоді, не в честолюбстві або марній славі, а в розумному задоволенні матеріальних і духовних потреб, у корисній справі, в душевному спокої. Усього цього можна досягти завдяки «сродній» праці. Саме в цій концепції втілюється одвічна мрія простих людей про працю за покликанням. Заслугує на увагу думка Сковороди про користь і почесність будь-якої праці, професії. Він закликав виховувати у дітей любов до пра-

ці, готувати їх до життя, бо тільки «сродная» праця може давати людські насолоди.

Григорій Савич Сковорода багато в чому випередив західноєвропейських просвітителів і гуманістів XVIII ст. Чимало його ідей не втратили актуальності й у наш час.

Не менш відомий і шанований народний просвітитель — Тарас Григорович Шевченко (1814—1861) був у перших лавах борців за національну школу, яку вважав основою визволення народу від соціального і національного гніту.

Його педагогічні погляди тісно пов'язані зі школою. Т.Г.Шевченко з любов'ю ставився до дітей, дбав про їхнє майбутнє. Він був переконаний, що навчання в школі має здійснюватися материнською, рідною мовою. Поет зазначав, що «в школі нас усього, цілком всього навчають, окрім розуміння свого милого, рідного слова». Тарас Шевченко писав, що в Україні недостатньо навчальних закладів, критикував безграмотних дяків-учителів, які навчали дітей за церковнослов'янськими книжками, виховуючи молодь у душі покори. Не кращим було й навчання в закритих навчально-виховних закладах для дітей дворян. Так, у повісті «Близнець» Т.Г. Шевченко показав наслідки навчання в такому закладі хлопчика з трудової сім'ї. Той перетворився на неробу і п'яницю, втратив усі добрі задатки. Так відбувалося духовне калічення молоді.

Український просвітитель Шевченко мріяв про справжню народну школу, яка б виховувала молодь у душі любові до народної культури, праці. Він радо вітав появу перших недільних шкіл і навіть у 1860 р. написав «Буквар Южнорусский», який було видано накладом 10 тис. примірників ціною по 8 коп. Т.Г. Шевченко турбувався про розповсюдження «Букваря», а гроші, зібрані за ньо-

го, віддав на утримання недільних шкіл. Крім того, Тарас Григорович надіслав для цих шкіл 100 примірників «Кобзаря».

У нього були великі плани щодо підтримки народних шкіл. Шевченко збирався скласти «Лічбу», видати українську етнографію, географію, історію, зробити якомога дешевші малюнки з історії України й розповсюдити їх.

Поет розумів, що крім народної школи, у вихованні молоді велику роль відіграє сім'я, а понад усе — мати. Жінку-матір поет обожнював. Він казав, що слово «мама» — велике, найкраще слово в світі. Наприклад, у поемі «Наймичка» Т.Г. Шевченко змальовує матір-трудівницю, яка задля сина йде на велику самопожертву. Він славить таких матерів. Але ще донині нерідко трапляються бездушні матері, які віддають своїх дітей на виховання ниянкам, гувернерам, студентам, а самі цікавляться вбранням, закордонними поїздками. Образи таких матерів знаходимо в повісті «Прогулка с удовольствием и не без морали». А поміщиця Марія Федорівна з повісті «Наймичка» взагалі не займається освітою сина. Не кращі риси властиві й Софії Самійлівні з повісті «Музикант».

Для формування особистості дитини велике значення має вчитель. Т.Г. Шевченко з власного досвіду знав, що вчителі бувають різні, але перевагу надавав тим, які самовіддано служать народові. Його ідеалом був І.П.Котляревський, якого він описав у повісті «Близнець». Поет не оминув критикою нікчемних учителів, які калічать душі дітей. Наприклад, у повісті «Княжна» він так характеризує дяка Совгиря: «...бьет, бывало, а самому лежать велит, а не кричать... и явственно читать пятую заповедь. Настоящий спартанец». Був переконаний, що такі вчителі з'являються тому, що вони не люблять своєї справи, не знають психології дитини, дивляться на вчительську діяльність, як на засіб заробити гроші задля існування. Вони зовсім

Закінчення на 12 стор.

Дорогами до прекрасного

Газета культурологічного клубу КНЕУ

Прекрасне не потребує доказів.
ВОЛЬТЕР.

Просвітителі України

Закінчення. Початок на 11 стор.

не керуються ідеями гуманізму, їм байдужа подальша доля вихованців.

Розмірковуючи над національною педагогічною спадщиною, не можна не згадати плідну діяльність на освітній ниві І.Я.Франка. Він вважав вчителя ключовою фігурою будь-якого навчального закладу. Щоб виховати всебічно і гармонійно розвинену особистість, необхідно забезпечити школу компетентними педагогічними кадрами. У творах І. Франка ми зустрічаємо вчителів і відданих своїй справі, і байдужих, як сердечних, так і жорстоких. Різні аспекти діяльності вчителів зображені в його статтях і художніх творах: «Наші народні школи та їх потреби», «Емерик Турчинський», «Борис Граб», «Учитель» та ін.

Учитель, за Франком, повинен бути високоосвіченою людиною, працювати виключно за покликанням, уміти збудити жагу до знань, знати психологію учнів, бути для них прикладом у всьому, відкривати перспективу освіти. Гадаємо, що ці вимоги до вчителя не втратили своєї актуальності й нині.

Великий каменяр був переконаний, що настане час, коли наука і праця зліються воедино і наука «буде корисною працею для суспільства, а всяка праця буде виявом ... розвинутої думки, розуму, науки». Предметом досліджень Івана Франка була історія народної освіти. Саме у її витоках він шукав відповідь на виклик часу. Жалюгідний стан освіти на західноукраїнських землях він характеризував у низці

праць «До питання про культурну історію Західної України XVII–XVIII ст.», «До історії освіти в Галичині», «Матеріали до культурної історії Галицької Русі XVIII–XIX віку».

Особливу увагою українського просвітителя проникнута діяльність братських шкіл, які відіграли позитивну роль у поширенні української національної освіти, в боротьбі проти колонізації та у відродженні української культури. Зокрема, всебічний аналіз діяльності Львівської братської школи він подає у «Нарисі історії українсько-руської літератури». Неабиякий інтерес для нащадків становлять роздуми І.Я.Франка про Острозьку академію, Дрогобицьку гімназію, Львівський університет у рецензії на монографію К. Харламповича «Острожская православная школа. Историко-хронологический очерк», у статтях «Іван Вишенський, його час і письменницька діяльність», «Дві уні», «Нарис історії української літератури». Як бачимо, нива діяльності І.Франка була достатньо багатогранною.

Отже, звертаючись до таких вітчизняних візирів педагогічної думки як Григорій Сковорода, Тарас Шевченко та Іван Франко, ми торкаємось невичерпного джерела духовності українського народу, яке надихає нас на самоудосконалення і плідну співпрацю зі студентами та колегами в умовах особистісно-орієнтованої освіти та розвитку сучасних педагогічних технологій.

Л.А.Медвідь,
доцент кафедри педагогіки та психології,
клуб «Дорогами до прекрасного».

АЛЕКСАНДРУ ФЕДОРОВИЧУ ЯХНО, доценту кафедри політистории — 80!

УВАЖАЕМЫЙ АЛЕКСАНДР ФЕДОРОВИЧ!

Совет ветеранов Киевского Национального экономического университета имени Вадима Гетьмана сердечно поздравляет с 80-летием со дня рождения!

В этот памятный для Вас день мы отмечаем, что все Ваши трудовые и научные достижения тесно связаны с Киевским Национальным Экономическим университетом, в котором Вы прошли путь от ассистента кафедры политистории до

доцента кафедры. Определенный период вы работали секретарем парткома университета.

За период более 40-летней совместной работы мы наем Вас как первоклассного методиста, обладающего высокой эрудицией и лекторским мастерством, требовательным к себе, студентам и товарищам по работе, знающего и заботливого воспитателя и руководителя.

Трудолюбие, умение организовать работу, демократичность, открытость и доступность снискали Вам заслуженный авторитет и уважение среди студентов, преподавателей и всего коллектива университета.

В день вашего юбилея, дорогой Александр Федорович, желаем крепкого здоровья, большого человеческого счастья, благополучия, долгих, безоблачных и радостных лет жизни.

Председатель совета ветеранов
КНЭУ имени Вадима Гетьмана

В. М. Мартынюк.

Дивуйтесь, але без фанатизму

З подиву, згідно Платона, починається будь-яке пізнання. Щире здивування перетворюється у стійке захоплення, яке в свою чергу спонукає до пошуку, не підраховуючи, скільки витрачаєш на це сил і часу. Цікавість вабить і надихає, а нові знахідки – щоразу підживлюють.

Але трапляються випадки, коли слова «Платон – мій друг, але Істина – дорожча...» більш підходять до ситуації. Адже нерідко, ніби перевіряючи пошуковця, дивовижні знахідки спокушають заблукати у манівцях... До них, як відомо, ведуть сотні шляхів, а до Істини – стежка єдина. Спробую проілюструвати прикладом.

У вересні 2006-го, саме у розпал підготовки до святкування сторіччя нашого університету, приніс один із викладачів газету «Літературна Україна» і запитав, чи знайомий мені цікавий факт, наведений у статті під рубрикою «було так». Читаю:

«У 1918 році, за часів Центральної Ради, молоді Павло Тичина та Костянтин Паустовський були студентами комерційного інституту і проживали у Києві у будинку на розі вулиць Володимирської та Фундуклеївської. Вікна на балкон їхньої кімнати виходили на вулицю Фундуклеївську. Був місяць січень, надворі стояла лагідна, як для зими, погода, ішов невеличкий пухнастий сніг і спокійно лягав на бруківку.

Незадовго перед тим у бою з московсько-комуністичними окупантами під Полтавою загинув сотник, улюбленець війська Сінових стрільців.

Сотника поклали на гарматний лафет, накрили жовто-блакитними прапорами і по вулиці Фундуклеївській, а далі по Хрещатику та Васильківській, везли на Байкове кладовище. За лафетом ішли чубаті сінові стрільці і плакали...

Кияни висипали на вулиці, а коли процесія проходила мимо будинку, де жили студенти, Павло та Костя дивилися на процесію із свого балкона. Тільки-но похоронна процесія пройшла мимо, Павло зайшов у кімнату, сів за стіл і написав геніальний твір.»

Отак автор статті переповів історію написання вірша «Як упав же він з коня...», яку ніби-то розказував сам Костянтин Паустовський, переповідаючи на відпочинку в Ірпені.

Щиро здивувалась прочитаному. Невже дійсно й К.Паустовський вчився у ККІ? Але, уважно перечитуючи та подумки співставляючи зі всім вже добре відомим мені, опанувала першу реакцію. Щось утримувало від захоплення. Необхідно було перевірити «історичність» цієї історії.

По-перше, у 1918 р. Павло Тичина вже не був студентом Комерційного інституту, роки його навчання — 1913-1917. Так само у 1918 р. не був студентом і Костянтин Паустовський, у 1912 –1913 роки він вчився на природничо-історичному факультеті в Київському університеті Святого Володимира, потім перевівся до Московського університету на юрфак. А з початком Першої світової війни, восени 1914 р. зовсім покинув навчання. Перепробував безліч спеціальностей: кондуктор, потім вожатий трамваю, санітар на фронті, репортер, учитель, журналіст. Поїздив по країні, чимало бував і в Києві, а от до статусу

студентства більше не повертався. Переглянувши всі варіанти біографії письменника та його спогади про молоді роки, не знайшла жодної інформації, що він взагалі хоч колись був студентом Комерційного інституту.

Уточнювати такі нестиковки в самій «Літературній Україні» не наважилась, керуючись зносками: «Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій» та «Редакція не листується з читачами».

По-друге, щодо проживання Павла Тичини разом з К.Паустовським: ніде нема згадок — ні в надрукованому щоденнику поета, ні в розповідях про нього його сучасників та друзів. Ретельно переглянула написане про Павла Тичину його учнем Володимиром П'яновим, дослідником хормейстера в театрі Садовського, Павло Тичина якийсь час мешкав у Троїцькому народному домі, але потреба домашнього затишку змусила його змінити місце проживання й надовго «осісти» в гостинному домі на Кузнечній, хазяйкою якого була хлібосоляна Катерина Папарук, що виховувала дочку Лідочку (майбутню дружину поета-академіка).

Звернувшись до «Енциклопедії Києва». З коротенької довідки про всевітньо відомого П.Тичину можна дізнатись, що в театрі М.Садовського працював у 1916-1917 рр. Наведені й адреси проживання в Києві в різні роки:

«Вулиця Кузнечна (тепер Горького), на якій до 1923 жив у буд. № 107. У 1934 – 1941 мешкав на вул. Леніна (тепер Б. Хмельницького) № 68, 1944 – 1967 – на вул. Рєпіна (тепер Терещенківська) № 5. У цій квартирі влаштовано музей, а на фасаді будинку встановлено меморіальну дошку».

Вирішила із запитанням звернутись до Григорія Григоровича, наукового працівника літературно-меморіального музею-квартири П.Тичини. Він підтвердив, що взагалі серед адрес проживання Павла Григоровича у Києві немає такої на розі Фундуклеївської й Володимирської. А ще сказав, що музейники теж читали ту статтю й були дуже здивовані написаним, але документальних підтверджень тому – на жаль...

До речі, на сайті музею-квартири можна прочитати: «...Жовтневу революцію він зустрів уже зрілою людиною і відомим поетом молодшого покоління. Знамениті вірші весни і літа 1919 року — «На майдані», «Як упав же він з коня...» та інші, а потім і вся збірка «Плуг», принесли йому славу натхненного співця «краси нового дня». Тобто і вірш датують аж ніяк не січнем 1918 р.

Можна було б і далі досліджувати, аби докопатись, які саме події надихнули П.Тичину до створення згаданого вірша, і в які роки К.Паустовський перебував у Ірпінському будинку відпочинку письменників і таке інше. Та то вже не так цікаво.

Ось така історія. Такий собі художній вимисел із вкрапленням відомих призвищ.

Вітаємо

Восени набирають обертів навчальний і робочий процеси. Звідусіль напливають масиви інформації та невідкладної роботи. Головне у цій постійній круговерті не забути про свята. Маленькі особисті свята.

Шановні ювіляри! Нехай доля усміхається вам частіше, нехай дороги ваші будуть легкими, а життя щасливим.

У серпні народились:

Головко Наталія Робертівна, доцент кафедри інформатики;

Дмитрієва Наталія Василівна, інструктор ФСК «Економіст»;

Журавська Лариса Миколаївна, доцент кафедри педагогіки та психології;

Зайцева Зінаїда Іванівна, доцент кафедри політичної історії;

Зотов Анатолій Васильович, директор ФСК «Економіст»;

Іваненко Федір Вікторович, доцент кафедри економіки АПФ;

Іващенко Віктор Іванович, доцент кафедри менеджменту;

Єріна Антоніна Михайлівна, професор кафедри статистики;

Ковальова Марина Володимирівна, бібліотекар 1-ї категорії бібліотеки;

Кохан Тетяна Миколаївна, провідний інженер відділу науки і аспірантури;

Кошелева Ніна Василівна, головний біб-

ліотекар бібліотеки;

Кравченко Людмила Володимирівна, провідний бібліограф бібліотеки;

Лютій Петро Федотович, слюсар-сантехнік СГМ;

Орещенко Ніна Єгорівна, прибиральниця Центру магістерської підготовки;

Рекурн Іван Тимофійович, охоронець служби охорони;

Рубель Анелія Володимирівна, прибиральниця господарського відділу корпусу №7;

Папенко Алла Олександрівна, асистент кафедри обліку в кредитних і бюджетних установах;

Поручник Світлана Геннадіївна, доцент кафедри політекономії;

Сидоренко Юрій Терентійович, доцент кафедри інформаційного менеджменту;

Хороших Вікторія Вікторівна, старший викладач кафедри іноземних мов ФЕФ;

Щедрина Олена Іванівна, доцент кафедри інформаційного менеджменту;

Федонін Олексій Сергійович, професор кафедри економіки підприємств;

Філіпченко Людмила Леонідівна, габітозна ФСК «Економіст»;

Червинець Тетяна Ільківна, прибиральниця гуртожитку №1 студмістечка;

Цаніна Валентина Павлівна, завідувач камери схову гуртожитку №3 студмістечка.